

Tämä on päätöksen verkkoversio, jossa on otettu huomioon henkilötietolain (523/1999) tavoitteet yksityisyyden suojasta siten, että päätöksestä on poistettu valittajien nimet.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

PÄÄTÖS

N:o YM5/5222/2006

Annettu julkipanon jälkeen
3.7.2008

ASIA Kuopion seudun maakuntakaavan vahvistaminen

VAHVISTETTAVAKSI SAATETTU PÄÄTÖS

Pohjois-Savon liiton maakuntavaltuuston päätös 23.8.2006 Kuopion seudun maakuntakaavan hyväksymisestä.

SISÄLLYSLUETTELO

Vahvistettavaksi saatettu päätös

Sisällysluettelo

1 Kaavan sisältö

2 Lausunnot

2.1 Puolustusministeriö

2.2 Opetusministeriö

2.3 Maa- ja metsätalousministeriö

2.4 Liikenne- ja viestintäministeriö

2.5 Sosiaali- ja terveysministeriö/Itä-Suomen lääninhallitus

2.6 Työministeriö

2.7 Pohjois-Savon ympäristökeskus

3 Valitukset

3.1 Valittajat

- 1) Yhtiö A
- 2) Henkilö B
- 3) Yhdistys C
- 4) Yhdistykset D ja E
- 5) Henkilö F
- 6) Henkilöt G ja H

3.2 Valitusten sisältö

3.3 Pohjois-Savon liiton vastine ja valittajien vastaselitykset

4 Ympäristöministeriön päätös

4.1 Kannanotot ministeriöiden lausuntoihin

- 4.1.1 Puolustusministeriö
- 4.1.2 Opetusministeriö
- 4.1.3 Maa- ja metsätalousministeriö
- 4.1.4 Liikenne- ja viestintäministeriö
- 4.1.5 Sosiaali- ja terveysministeriö/Itä-Suomen lääninhallitus
- 4.1.6 Työministeriö
- 4.1.7 Johtopäätös ministeriöiden lausunnoista

4.2 Lausumat valituksista

- 4.2.1 Yhtiö A
- 4.2.2 Henkilö B
- 4.2.3 Yhdistys C
- 4.2.4 Yhdistykset D ja E
- 4.2.5 Henkilö F
- 4.2.6 Henkilöt G ja H

4.3 Vahvistamatta jätetyt aluevaraukset ja kaavamerkinnät

4.4 Oikaisunluonteiset korjaukset

4.5 Maakuntakaavan vahvistaminen

4.6 Maakuntakaavan voimaantulo

4.7 Jatkotoimenpiteet

4.8 Oikeusvaikutukset

4.9 Sovelletut oikeusohjeet

4.10 Muutoksenhaku

Maksu ja jakelu

Liitteet: Valitusosoitus
Oikaisuvaatimusohje

1 KAAVAN SISÄLTÖ

Kuopion seudun maakuntakaava koskee Kuopion seutukuntaa ja se on luonteeltaan kokonaisuusmaakuntakaava. Maakuntakaava korvaa voimassaolevat seutukaavat Karttulan, Kuopion, Maaningan ja Siilinjärven alueilta.

2 LAUSUNNOT

Puolustusministeriö, opetusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö sekä työministeriö ovat antaneet maakuntakaavasta lausunnon.

Lisäksi oikeusministeriölle, sisäasiainministeriölle, valtiovarainministeriölle sekä kauppa- ja teollisuusministeriölle on varattu tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kaavasta on antanut lausuntonsa myös Pohjois-Savon ympäristökeskus.

2.1 Puolustusministeriö

Puolustusministeriö toteaa hankittuaan asiasta Pääesikunnan lausunnon, että Itäisen Maanpuolustusalueen Esikunta ja Karjalan lennosto ovat osallistuneet maakuntakaavan valmisteluun, jossa yhteydessä on esitetty puolustusvoimien käytössä olevan niin sanotun Suuren Neulamäen alueen merkitsemistä muiden sotilasalueiden tapaan EP -merkinnällä.

Puolustusministeriö uudistaa puolustusvoimien Pohjois-Savon liitolle tekemänsä esityksen alueen merkitsemisestä EP -merkinnällä maakuntakaavaan. Ministeriö esittää, että Pohjois-Savon liitto selvittää alueen rajat Itäisen maanpuolustusalueen Esikunnan kanssa. Tällöin pyydetään samalla tarkistamaan myös muiden kaava-alueella olevien sotilasalueiden rajoitusten oikeellisuus.

2.2 Opetusministeriö

Opetusministeriö yhtyy asiasta pyytämäänsä Museoviraston lausuntoon. Museovirasto esittää lausunnossaan arkeologisen kulttuuriperinnön ja rakennetun ympäristön osalta muun muassa seuraavaa:

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset (57) on merkitty kaavaan asianmukaisesti. Kaava-alueen kaikki muinaisjäännökset (120) on lueteltu kunnittain kaavaselostuksen liitteessä. Museovirasto esitti kaavan ehdotusvaiheessa muinaisjäännösten merkintätapoihin joitakin korjauksia, joka on otettu huomioon kaavakartassa ja kaava-alueen kiinteiden muinaisjäännösten luettelossa. Kaavaselostuksen kuntakohtaisiin osioihin vastaavia korjauksia ei kuitenkaan ole tehty.

Vedenalainen kulttuuriperintö on otettu kaavassa huomioon Museoviraston esittämällä tavalla. Kaavaselostuksen liitteen 1 sisältämä luettelo vedenalaisista muinaisjäännöksistä tulee kuitenkin päivittää ajantasaiseksi. Satama-alueisiin on esityksen mukaisesti liitetty suunnittelumääräys. Museovirasto muistuttaa, että vedenalaisinventoinnin tarve on arvioitava hyvissä ajoin silloin, kun hankkeet koskevat vesistöjä ylittäviä siltoja.

Museovirasto on maakuntakaavasta antamissaan lausunnoissa kiinnittänyt huomiota myös joihinkin sisältökysymyksiin sekä kaavateknisiin suojelumerkintöihin liittyviin seikkoihin. Museoviraston kaikkia huomautuksia ei ole maakuntakaavassa otettu huomioon, mutta asiat eivät ole luonteeltaan sellaisia, että ne olisivat esteenä maakuntakaavan vahvistamiselle.

Museovirasto puoltaa Kuopion seudun maakuntakaavan hyväksymistä arkeologisen kulttuuriperinnön ja rakennetun ympäristön osalta.

2.3 Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että maakuntakaavan oikeusvaikutusten ja maa- ja metsätaloushallinnon viranomaisia koskevien velvoitteiden kannalta on keskeistä, miten maakuntakaavassa on ratkaistu muun muassa maa- ja metsätalousalueisiin sekä vesivaroihin ja niihin liittyviin elinkeinoihin, maaseutuun, maaseutumaisemaan sekä uusiutuvien luonnonvarojen kestäväan käyttöön, hoitoon ja suojeluun liittyvät ja niihin vaikuttavat seikat. Yksittäisistä asiakohdista maa- ja metsätalousministeriö on esittänyt muun muassa seuraavaa:

Maakuntakaava-asiakirjojen sisältö

Kaavan ja kaavakartan tarkkuustason tulee vastata maakuntakaavan yleispiirteistä luonnetta, joten seutukaavan tavoitteiden ja ratkaisujen pohjalta tehdyt aluevaraukset tai kaavamääräykset eivät sellaisenaan ilman maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisia selvityksiä ole siirrettävissä maakuntakaavaan, kuten maakuntakaavassa on osittain tehty. Maakuntakaavan kaavaselostuksesta tulee ilmetä kaavan vaikutusten ja ratkaisujen arvioimiseksi tarpeelliset tiedot. Kaavaselostusta käytetään kaavaratkaisujen viranomaistulkinnassa. Erityisesti maa- ja metsätalouselinkeinon kohdistuvia oikeusvaikutuksia selostuksessa on käsitelty niukasti tai ei lainkaan. Valtaosa maakuntakaavan valkoisista alueista on maa- ja metsätalouden ja niihin liittyvien maaseutuelinkeinojen käytössä.

Maaseudun kehittäminen ja MT-alueet

Maakunnan kehittämisperiaatteet näyttävät painottavan maakunnan ja seutujen keskusten kehittämistä ja asumisen ja elinkeinojen kehittämisen kannalta maaseutua, keskustoista etäämpänä sijaitsevia sekä syrjäisimpiä alueita on tarkasteltu varsin suppeasti. Taajamien ulkopuoliset alueet on nähty lähinnä reservinä ja taajamien virkistäytymislähteenä, ja kaavasta voi seurata tarpeettomia rajoituksia muun muassa raaka-aineiden jalostamiseen ja alueiden kehittämiseen. Kylämerkintöjen ulkopuolisilla alueilla on paljon rakennuskantaa ja elinkeinotoimintaa. Myös näiden alueiden kehittämismahdollisuuksista on huolehdittava.

Kaavan maatalousalueet (MT) perustuvat seutukaavojen vastaaviin varauksiin ja niitä on melkein 16 500 ha, eniten Maaningalla. Maakuntakaavaa varten ei ole tehty erillisselvityksiä MT-alueiden tarkistamiseksi, vaan aluerajausten perustana on ollut maatilahallituksen vuodelta 1975 oleva peltoinventointi (1975), jota ei ole tehty kaavoitusta silmälläpitäen eikä se muutoinkaan enää ole yleisessä käytössä. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden hyviä ja yhtenäisiä peltoalueista koskeva on erityistavoite ohjaa alueidenkäyttöä taajamien läheisyydessä muun muassa eheytyvän yhdyskuntarakenteen ja täydennysrakentamisen näkökulmasta. Seudun kasvuennusteet eivät muodosta uhkaa pelloille

Maa- ja metsätalouden harjoittaminen ei perustu maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen sääntelyyn. Maakuntakaavassa tulee osoittaa aluevarauksia ainoastaan maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaisesti eikä tällaista tarvetta ole osoitettu MT-aluevarauksille. MT-aluevaraukset on maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n ja edellä mainitun lainkohdan vastaisina jätettävä vahvistamatta.

MU-alueet

Maakuntakaavan MU-alueiden (maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaustarvetta) suunnittelumääräys edellyttää alueiden käytön suunnittelussa otettavaksi huomioon metsätalouden ohella alueen ulkoilukäytön tarpeet.

Kaavaselostuksesta ei ilmene alueiden maanomistusta. Julkisyhteisön omistamilla alueilla merkintä voi olla perusteltu, koska alueet on usein hankittu moninaiskäyttöön ja julkisyhteisö maanomistajana omaa menettelyt ja valmiudet vastata muun muassa roskaantumisesta, kulumisesta ja jatkuvan ulkoilukäytön tuottamista haitoista. Maakuntakaavan MU-merkintä voi antaa virheellisen käsityksen, että jokamiehenoikeutta voitaisiin kaavalla laventaa laajaan ja pysyvään yleiseen ulkoilu- ja virkistyskäyttöön. Maakuntakaavalla ei yksityistä metsänomistajaa voi velvoittaa kantamaan vastuuta yleisestä ulkoilusta ja retkeilystä aiheutuvista haitoista elinkeinotoimintansa alueella. Tarpeita vastaavat ja perustellut ulkoilu-, virkistys- tai retkeilyalueet tulee osoittaa selkeästi esimerkiksi VR-alueina toteuttajatahoineen.

MU-merkintä voi aiheuttaa metsänhoidolle ja -käytölle maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 4 momentissa tarkoitettua kohtuutonta haittaa. Suunnittelumääräys ei ota kantaa metsälain mukaisten toimenpiteiden mahdollisiin rajoituksiin. Merkintä saattaaakin johtaa suunnittelu- tarveharkintaan tai muihin epävarmuutta tuoviin rajoituksiin.

MU- varaukset on maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n, 28 §:n 3 momentin 5 kohdan ja 28 §:n 4 momentin vastaisina yksityismaiden osalta jätettävä vahvistamatta.

MY- ja ge- alueet

MY-alueilla aiheutuu maa-ainesten otosta ilmeisesti aina kaavaselostuksen mukaan maa-aineslain 3 §:n 1 momentin kieltämiä seurauksia. MY-varausten periaatteet noudattavat seutukaavojen periaatteita ja määritettyjen suojeluarvojen perusteella alueet on jaettu MY- ja ah -alueisiin, joista jälkimmäisen suunnittelumääräystä ei kuitenkaan löydy kaava-asiakirjoista. Alueiden suojelu kohdistuisi kaavaselostuksen mukaan pääasiassa maaperän muotoihin. Osa-aluemerkinnällä ge osoitetaan arvokkaita harju- ja kallioalueita, joilla selostuksen mukaan maa-ainesten otosta saattaa aiheutua maa-aineslain 3 §:n 1 momentin mukaisia seurauksia, mutta ottotoiminta saattaisi olla rajoitetussa määrin mahdollista.

Merkintöjen perusteena näyttävät olleen sinänsä perusteelliset ja riittävällä asiantuntemuksella tehdyt maisemalliset ja luonnonsuojelliset selvitykset. Nämä selvitykset ovat kuitenkin substanssi-inventointeja, joissa ei ole otettu huomioon maankäyttö- ja rakennuslain tehtäviä tai maakuntakaavan sisältövaatimuksia. Asiakirjoista ei myöskään käy ilmi, ovatko osalliset tai eri viranomaiset voineet osallistua inventointien ja selvitysten tavoiteasetteluun tai tulosten arvottamiseen. Inventoinnit on siirretty kaavaan sellaisenaan ilman kohtuullisuusarviointia maanomistajan kannalta. Viranomaisvaikutuksen vuoksi kaava ei ole tarkoitettu pelkäksi tausta-aineistoksi, vaan sillä kaavaselostuksen mukaan tavoitellaan myös varsinaisia oikeusvaikutuksia.

Harjijensuojeluohjelma sisälly maankäyttö ja rakennuslain 28 §:n 2 momentin tarkoittamiin luonnonsuojeluohjelmiin, joiden tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa. Maankäyttö- ja rakennuslaki tai valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eivät edellytä ohjelmaan kuuluvien alueiden esittämistä kaavassa. Kallio- ja muun maa-ainesten oton perusteet punnitaan erillisessä maa-aineslain mukaisessa lupamenettelyssä.

Maa-ainesalueiden arvottamisessa on kyse kansallisesti, maakunnallisesti ja maanomistajakohtaisesti vaikutuksiltaan hyvin merkittävistä seikoista. MY- ja ge-alueiden rajausperus-

teet ja määräyssidältö, käytännön merkitys ja oikeusvaikutukset ovat epäselviä. Vaikutusten selvittämistä koskevan puutteen vuoksi on mahdotonta arvioida, täyttävätkö MY- ja ge-merkinnät MRL 28 §:n 4 momentin mukaisen kohtuullisuusvaatimuksen. Lisäksi kaavaselostuksessa on useammassa kohdassa todettu, että tulevaisuudessa maakunnan laatusora joudutaan korvaamaan kalliokiviaineksen käytöllä, ja että seutukaavan MY - aluerajauksia joudutaan mahdollisesti tarkistamaan.

MY- ja ge-alueet on maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n, 25 §:n 4 momentin ja 28 §:n 4 momentin vastaisina jätettävä vahvistamatta.

S- ja SL-alueet

Kaavaselostuksen mukaisista suojelualueiden varausperusteista ei ilmene omistus, toteumisaste eikä se, millaisiin selvityksiin seutukaavoista ja yleiskaavoista siirrettyjen S-alueiden varaus perustuu. Aiempiin seutu- ja kuntakaavoihin verrattuna kaavassa ilmoitetaan olevan uusia suojelualueita yhteensä 128 hehtaaria. IBA- inventoinnit on tehty harrastajien toimesta eikä niitä ei ole tehty kaavoituksen tarpeisiin. Inventointiin sisältyvät alueet eivät sisälly maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 2 momentin tarkoitamiin luonnonsuojeluohjelmiin ja -päätöksiin, joten niitä ei voida sellaisenaan käyttää maakuntakaavan aluevaraus- tai muuna perusteena.

Pohjois-Savossa on kokeiltu METSO:n kokeiluun liittyvää tarjouskilpailua. Maakuntakaavassa olisi asianmukaista todeta ohjelman uudet keinot metsiensuojeluun ja kehittää niiden perusteella myös kaavamerkintöjä ja -määräyksiä. Esimerkiksi valtaosin yksityisomistuksessa olevan Kuopion lehtokeskuksen osalta uusimuotoisista suojelukeinoista on saatu hyviä kokemuksia.

Hiljaiset alueet

Maankäyttö- ja rakennuslaki ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eivät sisällä velvoitetta hiljaisten alueitten määrittämiseen ja merkitsemiseen maakuntakaavaan eikä valtioneuvoston periaatepäätöskään vuodelta 2003 sitä edellytä.

Maakuntakaavojen hiljaiset alueet ovat pääosin yksityisomistuksessa ja maa- ja metsätalouso- skäytössä eivätkä virkistyskäytössä, eikä niille ei ole olemassa konkreettisia luontomatkailu- tai vastaavia hankkeita. Niillä on lisäksi maaseutuun tai maatalouteen liittyvää rakentamista ja rakennettuja teitä. Hiljaiset alueet voivat tuottaa maanomistajalle kohtuutonta haittaa.

Kaavassa ei ole meluhaittojen ehkäisyä koskevia määräyksiä, vaikka melun ehkäisy on yksi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoite. Melun huomioon ottaminen kuuluu yleensä rakentamisen ja siihen liittyvän infrastruktuurin suunnitteluun. Hiljaisia alueita koskevan tavoitteen ja merkinnän ristiriitaisuutta osoittavat myös kaavassa alueiden välittömään läheisyyteen merkityt moottorikelkkareitit.

Kaava-asiakirjoissa ei ole selvitetty merkinnän tarpeellisuutta maakuntakaavassa, sen ohjaus- ja oikeusvaikutuksia maa- ja metsätalouden rakentamiseen, harjoittamiseen ja kehittämiseen eikä merkinnästä aiheutuvia haittoja tai toteutusta. Hiljaisia alueita koskeva merkintä on jätettävä maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentin, 25 §:n 4 momentin ja 28 §:n 4 momentin vastaisena vahvistamatta.

Kulttuuriympäristö ja maisema

Valtakunnallisin ja maakunnallisin perustein osoitettujen MA-alueitten suunnittelumääräys edellyttää, että huomioon otetaan maisema-alueen tai maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudet ja ominaislaatu ja vaalitaan alueen ja kohteen erityispiirteitä. Kaavamääräys on epäselvä ja tulkinnanvarainen muun muassa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, maaseudun kehittämiseen ja viranomaisiin kohdistuvien oikeusvaikutustensa osalta. Maisemanhoito ei ole lakisääteistä toimintaa ja maiseman arvottamiseen käytetyt käsitteet ovat subjektiivisia. Suunnittelumääräyksestä johtuvia toimenpiteitä ei ole esimerkein selvitetty eikä merkinnän vaikutuksia esimerkiksi rakentamisen ohjaukseen maaseutu-alueilla pysty kaavaselostuksen pohjalta arvioimaan.

MA-b ja ma-b -alueet eivät kuulu yleispiirteiseen maakuntakaavaan. Perinnemaisemat/perinnebiotoopit ovat yksittäisten maatilojen pienialaisia laidunmaita ja vastaavia karjatalousalueita, joiden syntyminen ja säilyminen on sidoksissa elinkeinonharjoittamiseen. Viljelijän harkinnassa on alueiden kulloinenkin hoito tai käyttö.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnoima ympäristötukijärjestelmä tarjoaa viljelijälle tuen muodossa mahdollisuuden hoitaa ja kehittää esimerkiksi perinteisiä maatalouden muovaamia alueita. Tukien tavoitteena tai tarkoituksena ei missään vaiheessa ole ollut rajoittaa näillä alueilla maatalouden tavanomaista harjoittamista eikä saattaa niitä suojelualueen luonteisiksi. Selostuksen mukaan maakuntakaavan maisema-alueilla sijaitsevat tilat, joiden alueilla on perinnemaisemia, otetaan erityisesti huomioon maisemahoitotukia jaettaessa. Maankäyttö- ja rakennuslailla ja maakuntakaavalla ei voida ohjata ympäristötuen myöntämistä.

MA-b ja ma-b -merkinnät on jätettävä maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n, 25 §:n 4 momentin, 28 § 3 momentin 5 kohdan ja 28 §:n 4 momentin vastaisina yksityismaiden osalta vahvistamatta.

Kaavalla määritetyt lausuntomenettelyt

Maakuntakaavan eräät suunnittelumääräykset velvoittavat pyytämään lausunnon (merkinnät MA-v, ma-v, MA-b, ma-b, SR) tai varaamaan mahdollisuuden lausunnon antamiseen muun muassa alueelliselta ympäristökeskukselta ja/tai Museovirastolta. Lausuntomenettelyyn ei ole oikeudellista perustaa maankäyttö- ja rakennuslaissa eikä se ota huomioon hallinnonalojen tehtäväjakoja. Maa- ja metsätalousministeriön tehtäviin kuuluvat muun muassa maa- ja metsätaloussasiat. Edellä mainittujen merkintöjen osalta toimivaltaisia viranomaisia ovat alueellinen metsäkeskus ja TE-keskuksen maaseutuosasto. Suunnittelumääräyksessä tätä ei ole otettu huomioon ja lausuntomenettely voi merkitä, että yksittäisen elinkeinonharjoittajan toimintaa arvioi viranomainen, jolla ei ole siihen toimivaltaa. Tämä voi aiheuttaa kohtuutonta haittaa maanomistajalle.

Lausuntomenettelyä edellyttävät suunnittelumääräykset on jätettävä maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentin vastaisina vahvistamatta.

Moottorikelkkailureiitit

Mikäli moottorikelkkailua pidetään sellaisena merkittävänä vapaa-ajan käytön muotona, jota on välttämätöntä maakuntakaavalla ohjata, reitistön suunnittelussa tulee paremmin hyödyntää maa- ja metsätalouksen ulkopuolisia ja niitä haittaamattomia alueita kuten sähkönsiirtolinjoja ja vesistöjä. Sijoituksesta aiheutuvia pysyviä haittoja muun muassa metsätaloudelle ei kaavassa ole tarkasteltu. Retkeilyreitti ja moottorikelkkareitti on kaavassa sijoitettu usein lähekkäin, mikä aiheuttaa yhtenäisten metsätalousalueiden tosiasiallista pirstoutumista. Vaikutuksia ei kuitenkaan ole maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla selvitetty ja arvioitu.

Reittien suunnittelumääräykseen ja vastaavasti kaavaselostukseen on tehtävä kaavan vahvistamisen yhteydessä tekniluonteiset lisäykset, joiden mukaan reitin sijoittelulla on pyrittävä välttämään yhtenäisten maa- ja metsätalousalueiden pirstoutumista ja että reittialueella ja sen ympäristössä voi harjoittaa normaalia, metsälain mukaista metsätaloutta.

Tulvasuojelu

Maakuntakaavasta puuttuu tulvatarkastelu. Kuopion kaupunki ja Siilinjärven kunta on nimetty suurtulvatyöryhmän muistiossa merkittäviksi tulvavahinkokohteiksi. Kaavaselostuksessa olisi syytä todeta, että rantarakentamisessa on otettava huomioon alueiden tulvariskit ja että alimpien rakentamiskorkeuksien määrittelyssä käytetään hyväksi Pohjois-Savon ympäristökeskuksen tuottamia tietoja ja tulvakarttoja. Tulvaa lisäävien ja äärevöittävien vaikutusten estäminen tulee ottaa huomioon kaikessa maankäytössä. Tulvakysymykset eivät ole yksittäisten kuntien ratkaistavissa, vaan niitä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti vesistöalueittain. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota sortuma- ja vyörymäriskeihin. Tulvakysymyksiin tulisi kiinnittää huomiota maakuntakaavassa.

Maakuntakaavan vahvistaminen

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että maakuntakaava ei kaikilta osin täytä maankäyttö- ja rakennuslain vaatimuksia eikä sitä näin ollen voida sellaisenaan vahvistaa.

Täydentävä lausunto

Ympäristöministeriöön 19. 6.2008 saapuneessa täydentävässä lausunnossaan maa- ja metsätalousministeriö edelleen kiinnittää huomiota aiemmassa lausunnossaan esiin tuomiin epäkohtiin ja ongelmiin. Ministeriö kuitenkin toteaa, ottaen huomioon korkeimman hallinto-oikeuden Kanta-Hämeen maakuntakaavasta tehtyjen valitusten johdosta antaman päätöksen 28.12.2007 sekä ympäristöministeriön kanssa käynnissä olevat keskustelut maakuntakaavoihin ja niiden oikeusvaikutuksiin liittyvistä kysymyksistä, etteivät mainitut epäkohdat ja ongelmat muodosta lainvastaisuutta, jonka vuoksi maakuntakaavan vahvistaminen olisi tarpeen siirtää valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi.

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää kuitenkin edelleen huomiota edellä mainittuihin suunnittelumääräyksiin liittyviin lausuntovelvoitteisiin ja pitää näitä menettelyjä monella tapaa ongelmallisina. Varsinkin, jos niillä ei ole selkeätä lainsäädännöllistä perustaa, lausunnon sisältö ja merkitys viranomaisen päätöksenteossa saattaa jäädä epäselväksi. Uusien hallinnollisten menettelyjen luomiseen kaavoilla on lähtökohtaisesti suhtauduttava kielteisesti. Tältä osin on syytä täsmentää maakuntakaavoituksen ohjausta ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön kanssa käytyjen keskustelujen mukaisesti. Tämä huomioon ottaen maakuntakaavan kaavamääräykset myöskään tältä osin eivät muodosta sellaista lainvastaisuutta, että kaavan vahvistaminen olisi siirrettävä valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi. Vastaavien menettelyjen lainmukaisuus ja hyväksyttävyyys on kuitenkin arvioitava aina tapauskohtaisesti kunkin vahvistettavaksi saatetun maakuntakaavan ja kuntien yhteisen yleiskaavan osalta.

2.4 Liikenne- ja viestintäministeriö

Rautateiden kehittäminen

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa kaavan poikkeavan Ratahallintokeskuksen tavoitteista eikä vastaavan juuri ilmestyneen julkaisu Rautatieliikenne 2030 näkemyksiä. Kuopion pohjoispuolella tulisi päärata merkitä valtakunnallisena runkoratana, jossa tavoitenopeus on 140 km/t. Pitkällä tähtäimellä varaudutaan kaksoisraiteeseen. Maakuntakaava ei voi olla näin paljon ristiriidassa valtakunnallisen sektoriviranomaisen tavoitteiden kanssa. Kaava voitaneen tulkita valtakunnallisten tavoitteiden vastaiseksi.

Siilinjärveltä Viinijärvelle menevän radan pitäisi olla merkinnällä yhdysrata/sivurata eikä pääratana. Selostuksessa mainittuun radan sähköistämiseen voidaan pitkällä tähtäimellä varautua, mikäli se todetaan taloudellisesti kannattavaksi myöhemmin tehtävissä selvityksissä. Matkakeskuksen terminaalialueelle osoitetulle sivuradalle ja liikennepaikalle ei ole esitetty sellaisia suunnitelmia, joiden perusteella voisi ottaa kantaa hankkeen toteuttamiskelpoisuuteen.

Nopeuden lisääntymisestä aiheutuvan melutason kasvun kompensointiin tarvitaan uuden äännettömämmän kaluston lisäksi muitakin merkittäviä toimenpiteitä aina melun suojauksesta radan tekniseen laatuun.

Pääteiden kehittäminen

Maakuntakaavan pohjaksi valitussa rakennemallien yhdistelmässä on tieverkollisesti merkittävänä kehityskohteena esitetty valtatie 17 koskeva Vaajasalon kautta kulkeva yhteys Joensuuhun. Kaavamerkintä mahdollistaa tieyhteydelle laaditun yleissuunnitelman hyväksymisen ja tiesuunnitelman laadinnan käynnistämisen.

Valtakunnalliseen runkotieverkkoon on merkitty valtatie 5 (Helsinki - Sodankylä), 9 (Turku - Kuopio) ja 17 (Kuopio - Joensuu). Valtatie 17 (Kuopio - Joensuu) ja 9 (välillä Jyväskylä - Kuopio) eivät sisälly liikenne- ja viestintäministeriön esitykseen valtakunnallisista runkoteistä (LVM 43/2006), joten niitä ei tule osoittaa runkoteinä maakuntakaavassakaan.

Tieverkon toiminnallinen luokittelu ja tievaraukset

Liikenne- ja viestintäministeriö suhtautuu myönteisesti kantatien 77 muuttamiseen valtatieksi. Tie on järjestelmällisesti maakuntakaavoissa merkitty valtatieksi niin Ylä-Savon maakuntakaavassa kuin Keski-Suomen maakuntakaavaluonnoksessakin.

Moottorikelkkareittien risteäminen maantien kanssa tulee suunnitella yhteistyössä Tiehallinnon kanssa. Lisäksi Tiehallinnon kanssa tulee aina tehdä yhteistyötä, kun kelkkareittiä suunnitellaan maantien läheisyyteen.

Maakuntakaavassa on esitetty seututie 553 eli vanha valtatie 5 Kuopion eteläpuolella yhdystien viivapaksuudella ilman yt-kirjainmerkintää. Liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että kyseisen tien merkintä korjataan maakuntakaavaan seututieluokkaiseksi.

Maakuntakaavan vaikutuksia on arvioitu kohtuullisen kattavasti liikenteen ja tieverkon osalta. Maankäytön jatkosuunnittelussa on huomioitava tienpidon rahoituksen alenemisen johdosta tienparannushankkeiden toteutukseen sisältyvät merkittävät epävarmuudet. Kaikkea maantieverkon kehittämistä ja uusien tieyhteyksien rakentamista ei voida toteuttaa suunnittelukaudella. Uusi maankäyttö tulisi sijoittaa nykyiseen rakenteeseen siten, ettei se aiheuta kalliita parantamistarpeita nykyiselle tieverkolle. Maankäytön aiheuttamat liikenne-

neverkkoon kohdistuvat parannustarpeet ja niiden kustannusten selvittäminen tulee tehdä heti hankkeen suunnittelun alkuvaiheessa. Kustannuksilla on merkittävä vaikutus maankäyttöratkaisun valintaan ja jatkosuunnitteluun.

Kuopion lentoasema

Kaava-alueella on yksi valtakunnallisesti merkittävä kansainvälinen lentoasema, jonka kehittämismahdollisuudet tulee kaavoituksessa turvata. Valtakunnallisten alueidenkäyttövoitteiden mukaan muun muassa lentoaseman ympäristön maankäytössä tulee ottaa huomioon lentoesteiden rajoitukset sekä lentokoneiden melun aiheuttamat rajoitukset.

Lentokoneiden melualue on merkitty kaavaan ja se on huomioitu kaavamääräyksissä. Kun melualueelle sallitaan lisää asutusta, olisi kaavassa pitänyt määritellä edellytykset terveellisen ja viihtyisän ympäristön varmistamiseksi. Selostuksessa on yleisiä mainintoja asiasta. Lentoliikenteen alue on merkitty kaavaan laajana siten, että siihen kuuluisi suuria osia myös puolustusvoimien alueista.

2.5 Sosiaali- ja terveysministeriö/Itä-Suomen lääninhallitus

Lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosasto, jolle sosiaali- ja terveysministeriö on siirtänyt lausunnon antamisen, toteaa, että Kuopion seudun maakuntakaava selostuksineen kuvaa asumisen, ympäristön ja liikenteen sekä aluerakenteen visioita. Maakuntakaavaa laadittaessa tulisi pyrkiä entistä enemmän ottamaan huomioon terveellisen elinympäristön vaatimukset ja asukkaiden osallistuminen elinympäristönsä suunnitteluun. On tärkeänä, että asukkaat pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan jo maakuntakaavavaiheessa kaavoitukseen alueellaan. Paikallislehdissä kuuluttamisen lisäksi tulisi käyttää muitakin vuorovaikutustapoja, jotta asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismenettelystä tulisi toimiva.

2.6 Työministeriö

Työministeriö toteaa, että maakuntakaavan pitkstä aikajänteestä johtuen maakuntakaavalla on myös työllisyyden hoitoa ajatellen varsin suuri merkitys. Työministeriö on aiemmin Ylä-Savon seudun maakuntakaavasta antamassaan lausunnossa tuonut esiin Ylä-Savon työllisyyden kehittymisen keskeisiä elementtejä; hyvät ja kehittyvät liikenneyhteydet sekä laajat metsä-, metalli- ja elintarviketeollisuuden raaka-aineverat. Samat mahdollisuudet koskevat pitkälti myös Kuopion seutukuntaa.

Maakuntakaava korostaa eurooppalaiseen TEN -yhteysverkkoon kuuluvan valtatie 5:n suuntaista kasvuakselia. Myös maakunnan itäinen osa kytkeytyy vahvemmin Kuopion seutuun uuden Vaajasalon tieyhteyden myötä.

Yleisesti työministeriö on pitänyt uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämistä tärkeänä maaseudun työllisyydelle ja yritystoiminnalle ja on aiemmissa lausunnoissaan korostanut kotimaisen, uusiutuvan energian merkitystä työllisyyden kannalta. Teollisuuden aseman turvaaminen ja edelleen kehittyminen on oleellisen tärkeitä. Se edellyttää energian saannin turvaamista, josta johtuen myös kotimaisen energian saanti tulisi varmistaa.

Viitaten maakuntakaavan turvetuotantoalueisiin työministeriö toteaa, että bioenergialla ja turpeella tuotetaan noin neljännes maamme primäärienergiasta. Kotimaisten polttoaineiden käytön lisäämisellä nykyisestään saavutetaan merkittäviä kansantaloudellisia ja alueellisia hyötyjä. Fossiilisia energialähteitä kotimaisilla uusiutuvilla vaihtoehdoilla korvattaessa syntyy uusia työpaikkoja seuduille, joissa työllistyminen muutoin olisi hankalaa.

2.7 Pohjois-Savon ympäristökeskus

Pohjois-Savon ympäristökeskus esittää, että Karttulassa sijaitsevaa Valkeisenkalliota koskeva luonnonsuojelualueen merkintä (SL 32.541) jätetään vahvistamatta. Jo maakuntakaavan hyväksymisvaiheessa oli käynnissä Kivijärven ja muiden lähivesien ranta-asemakaa-voitus, missä yhteydessä ympäristökeskus katsoi MY-varauksen riittävän kohteen geologiaan liittyvien suojeluarvojen turvaamiseen. Tiedossa ei ole sellaisia vähintään maakunnallisia suojeluarvoja, joiden perusteella alueen osoittaminen suojelualuevarauksessa maakuntakaavassa olisi tarpeen.

Ympäristökeskus on osallistunut Kuopion seudun maakuntakaavaan sisältyvien turvetuotanto- ja kiviaineksen ottoalueiden ilmakuvatarkasteluihin ja maastoarviointeihin eikä näe estettä näiden aluevarausten vahvistamiselle. Tiedossa ei ole esimerkiksi sellaisia erityisiä luonnon- tai maisema-arvoja, joita ei voitaisi lupamenettelyissä ottaa huomioon ja jotka olisivat vahvistamisen esteenä. Maakuntakaavan uudet turvetuotantoaluevaraukset ovat edellä mainittujen tarkastelujen perusteella pääosin ojitettuja ja metsittyneitä soita eikä niihin sisälly luonnontilaisia suokokonaisuuksia tai ympäristökeskuksen tiedossa olevia muita erityisiä luonnonarvoja.

Yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia osoittavien nuolimerkintöjen tosiasiallinen suhde uusina taajamatoimintojen alueena osoitettuihin aluevarauksiin ja kasvusuuntanuolten ohjausvaikutus kuntakaavoitukseen jää epäselväksi. Epäselvyyttä lisää esimerkiksi Karttulan Pihkainmäen hyvin laaja uusi taajamatoimintojen aluevaraus, jota on selvitetty vähemmän ja jonka tarvekin on koko Kuopion seutua ajatellen huomattavasti paljon vähäisempi kuin Kuopion kaupunkirakenteeseen välittömästi liittyvien nuolilla osoitettujen laajenemissuuntien. Laajenemissuuntia esitetään niin monia ja useimpiin niihin liittyy lukuisia ehdollisuuksia ja rajoituksia, että niiden tosiasiallinen alue- ja yhdyskuntarakenteen ohjausvaikutus jää hämäräksi. Ympäristöministeriön tulisi harkita erityisesti Laivonsaaren laajenemissuunnan vahvistamatta jättämistä, koska alueen käyttöönotolle on lukuisia mahdollisuuksia ja rajoituksia. Lisäksi Laivonsaaren mahdollinen asumiskäyttöön otettavissa oleva alue on luonnonolosuhteista ja maankäytön rajoituksista johtuen niin suppea, että on kyseenalaista, onko Laivonsaarella yksittäisenä kohteena lainkaan sellaista ylikunnallista merkitystä, että se tulisi ratkaista nyt vahvistettavana olevassa Kuopion seudun maakuntakaavassa.

3 VALITUKSET

3.1 Valittajat

Maakuntavaltuuston päätöksestä ovat valittaneet:

- 1) Yhtiö A
- 2) Henkilö B
- 3) Yhdistys C
- 4) Yhdistykset D ja E yhteisellä valituskirjelmällä
- 5) Henkilö F
- 6) Henkilöt G ja H

3.2 Valitusten sisältö

1) Yhtiö A vaatii maakuntakaavan palauttamista uudelleen käsiteltäväksi ja muutettavaksi siten, että kaavasta poistetaan yhtiön Suovu-Palosen alueella omistamia maa-alueita koskevat merkinnät MU 11.271 ja hil 11.002.

Vaatimustensa perusteluina yhtiö esittää muun muassa seuraavaa:

Yhtiö viittaa korkeimman hallinto-oikeuden vuonna 1996 antamaan päätökseen n:o 178/2/95, jossa yleiskaava kumottiin kyseisen Suovun-Palosen alueen osalta. Yleiskaavassa alue oli merkitty VR-alueeksi ja nyt on kyse suurelta osin samasta alueesta. Päätöksen perustelujen mukaan yleiskaavaa laadittaessa ei oltu pidetty silmällä, ettei yleiskaavan toteuttaminen aiheuta yhtiölle kohtuutonta haittaa, koska VR-alueeksi osoitetuilta tilanosilta ei oltu siirretty rakennusoikeutta muualle ja muille maanomistajille oli osoitettu rakennusoikeutta yleisten mitoituserusteitten mukaan. Maakuntakaavan kaavamerkinnällä ja kaavaselostuksen sanamuodolla on merkittävä vaikutus alueen tulevaan yleiskaavoitukseen. Sen vuoksi myös maakuntakaavassa tulisi ottaa huomioon tämä päätös ja käyttää alueella sellaista maakuntakaavamerkintää, jolla ei missään tapauksessa voida tulkita olevan vaikutusta alueen rakennusoikeuteen.

MU-merkintä on poistettava, ettei yhtiötä maanomistajana asetettaisi eriarvoiseen asemaan. Maakuntakaavan ehdotusvaiheen jälkeen kaavaselostukseen on lisätty muun muassa maininta, jonka mukaan merkinnällä ei oteta kantaa rantayleiskaavoituksen rakentamismitointukseen ja että alueen päämaankäyttömuoto on metsätalous. Tätä mainintaa ei voitane pitää sellaisena, joka turvaisi edellä mainitun korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaisesti yhtiön oikeuden alueen maanomistajana.

Myös hil-merkintä on poistettava, koska myöskään sen vaikutusta rantarakentamismitointukseen ei ole riittävän selkeästi esitetty. Kaavaselostuksen mukaan aluevarauksissa ei ole lainkaan otettu huomioon loma-asutusta, joten merkinnän oikeusvaikutus alueen rantarakentamiseen on epäselvä.

Alueen ulkoilukäyttö ei estä alueen yleiskaavalla suunniteltavaa rakennuskäyttöä. Alue tulee suurelta osin säilymään normaalina metsätalousalueena, jolla on myös ulkoilullista merkitystä. Maakuntakaavassa ei kuitenkaan saa olla sellaista merkintää, joka mitenkään vaikeuttaa alueen suunniteltua ja yleiskaavalla täsmennettävää rantarakennuskäyttöä.

2) Henkilö B vaatii Karttulan kunnan Airakselan kylässä sijaitsevan tilan omistajana maakuntakaavan vahvistamatta jättämistä siltä osin kuin se koskee Airakselan kierrätyslaitosta (EJ 32.795) sekä sen suojavyöhykettä (sv-2 32.795).

Vaatimustensa perusteluina valittaja esittää muun muassa seuraavaa:

Varaukset kierrätyslaitokselle ja sen suojavyöhykkeelle eivät ole tarpeellisia, koska valtakunnalliset tai maakunnalliset tavoitteet eivät näiltä osin ole selkiytyneet keskeneräisen ympäristölapaprosessin takia. Henkilö B:n tila rajautuu jätteenkäsittelyalueeseen. Osa tilan alueesta on merkitty kaavaan suojavyöhykemerkinnällä.

Airakselan jätteenkäsittelyalueen sijainti ei ole sovelias kyseiseen toimintaan, koska laitospaikka on niin ahdas, ettei sen omalle alueelle voida sijoittaa tarpeellisia suojavyöhykkeitä. Tällä perusteella myös Airakselan kylätoimikunta on vastustanut jätteenkäsittelyalueen ympäristölupaa. Alue on riittämätön suojapuu- ja meluvallien perustamiseksi sekä hajun, ongelmajätteitä sisältävän pölyn ja melun kulkeutumisen estämiseksi. Airakselan kylää pyritään kehittämään asuin ympäristönä.

Maakuntakaavaan ei tule sisällyttää oikeudelliselta hyväksyttävyydeltään kiistanalaista toimintaa ja merkintöjä, jotka perustuvat riidanalaisiin intresseihin, ja jotka rajoittavat yksityisten mahdollisuuksia käyttää omistamiaan alueita.

Ottaen huomioon Pohjois-Savon ympäristökeskuksen antamalle valitukseen liitetyle ympäristöluvalle asettamat pöly- ja hajuvaikutuksia, laitosalueen metsämarjojen raskasmetallipitoisuuksien määrittämistä sekä pakokaasujen vaikutuksia koskevat määräykset on ilmeistä, etteivät laajentuvan laitoksen ympäristövaikutukset rajaudu laitosalueelle. Myös kierrätyslaitoksen YVA-selostuksen liitekartta osoittaa, että toiminnanharjoittajan maa-alue on suunniteltu käytettäväksi niin tehokkaasti, ettei varsinaisia suoja-alueita jää kuin lounaisnurkkaan sekä luoteisosaan kapea metsäkaistale.

Seutukaavan merkinnät ET ja T eivät ole varsinaisia jätteenkäsittelymerkintöjä. Maakuntakaavan merkintää perustellaan ympäristöluvalla, joka ei ole lainvoimainen ja ympäristölupaa seutukaavalla, jossa ei ole kyseistä merkintää. Mikäli maakuntakaavan suojavyöhykemerkinä hyväksytään, Vaasan hallinto-oikeus voi muutoksenhakuviranomaisena hyväksyä laitoksen toiminnan maakuntakaavan mukaisena. Valittaja vastustaa maakuntakaavan merkintää, koska se ohjaa ympäristöluvan myöntämistä koskevaa päätöksentekoa.

Valituksensa täydennyksessä valittaja viitaten Vaasan hallinto-oikeuden 23.2.2007 antamaan päätökseen (nro 07/0069/1) toistaa vaatimuksensa suojavyöhykkeen vahvistamatta jättämisestä siltä osin kuin se sijoittuu hänen omistamalleen tilalle. Hallinto-oikeus on kumonnut Pohjois-Savon ympäristökeskuksen Kuusakoski Oy:lle myöntämän ympäristöluvan, joka koskee Airakselan kierrätyslaitosta. Lisäksi valittaja on toimittanut valitukseensa liitettäväksi jäljennökset Pohjois-Savon ympäristökeskuksen Kuusakoski Oy:lle 26.9.2007 antamasta kielteisestä ympäristölupapäätöksestä sekä vastineestaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle Kuusakoski Oy:n valitukseen edellä mainitusta Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä.

3) Yhdistys C vaatii seuraavien varausten vahvistamatta jättämistä:

- 1) Neulaniemen taajamatoimintojen alue (A 11.001),
- 2) yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta Neulaniemestä Laivonsaareen ja Niuvanniemestä Laivonsaareen,
- 3) viheralueyhteys Haminalahti - Neulaniemi - Laivonsaari Neulaniemen osalta, lisäksi maakuntaliitto on velvoitettava selvittämään viheralueyhteyden parantamista niin, että siihen kuuluu myös maakunnallisesti arvokas Pienen Neulalahden lehdon suojelualue taajamatoimintojen alueen katkaisematta yhteyttä,
- 4) Neulaniemen pohjoiskärjen länsirannan virkistysalue (VL 11.433),
- 5) Neulaniemen seudun venesatama- ja rantautumispaikkamerkinä, joka on velvoitettava suunnittelemaan uudelleen, niin että käytetyimmät ja käytännössä tärkeimmät (Neulaniemen kärki, Pöyrylahti) merkitään Ison Neulalahden sataman sijasta tai lisäksi,

Yhdistys vastustaa myös maakuntakaavan määräämistä tulemaan voimaan ennen sen saatua lainvoiman edellä tarkoitettujen merkintöjen osalta.

Vaatimustensa perusteluina yhdistys esittää muun muassa seuraavaa:

Maakuntakaava ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimuksia eikä kaavaa laadittaessa ole noudatettu lain 9 §:n säännöksiä

Neulaniemen taajamatoimintojen alue

Kaava ei täytä alueiden käytön ekologinen kestävyys, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimisen vaatimuksia eikä myöskään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vaatimusta arvokkaiden luonnonalueiden ja niiden monimuotoisuuden sekä suojelualueiden välisten ekologisten yhteyksien säilymisestä.

Neulaniemessä sijaitsevan Pienen Neulalahden lehdon rauhoituspäätöksen mukaan alueella useine vaatelaine kasveineen on huomattavaa maakunnallista merkitystä lehtojen suojelun kannalta. Metsälehmäksi kasvava lehto on muodostunut Pienestä Neulalammista laskevan puroon laaksoon. Rauhoitettu alue on kuitenkin jätetty taajamatoimintojen alueen sisälle ilman minkäänlaista suojavyöhykettä tai viheryhteyttä. Sen vuoksi voidaan pitää varmana, että alueen suojeluarvot rappeutuvat, monimuotoisuus vähenee, olosuhteet muuttuvat eikä paikalla ole enää mitään ekologisesti kestävä tilaa, kun ympäröivä metsä hakataan ja alue muuttuu taajamaksi.

Seutukaavassa suojelualueita ympäröivä virkistysalue oli sopusoinnussa alueen suojelutavoitteiden kanssa. Palauttamalla virkistysalue suojelualueen ympärille voitaisiin taata maakunnallisesti merkittävän suojelualueen kestävä kehitys. Rauhoituspäätöksen perustelujen mukaan ympäristöministeriö on katsonut alueen rauhoituksen edistävän huomattavaa yleistä etua ja alueen rauhoittaminen on Kuopion kaupungin yleiskaavallisten tavoitteiden mukaista.

Maakuntakaavan yhdistelmä-rakennemallien vaikutuksia koskevassa selvityksessä Laivonsaaren Natura-alue ja Neulaniemen kärki liitetään yhdeksi luontokokonaisuudeksi ja pidetään luonnonsuojelulain mukaista Natura-arviointia tarpeellisena. Selvityksen mukaan yhdistelmämallin toteutumisen seurauksena tapahtuu ekologisen verkoston pirstoutumista Neulaniemessä.

Neulaniemen taajama-alueen vahvistamatta jättämistä puoltaa myös se, että maakuntakaavassa ei ole huomioitu alueella olevaa perinteistä, pääasiassa vapaa-ajan asunnoista koostuvaa kyläyhteisöä eikä kaavaa laadittaessa ole oltu riittävästi vuorovaikutuksessa yksittäisten osallisten tai yhdistyksen kanssa. Neulaniemen pohjoisosaan ulottuva taajamarakenne aiheuttaa kohtuutonta haittaa, kun pitkät perinteet omaavien kesäasuntojen arvo romahtaa ja pitkäaikaisten vuokrasopimusten jatko tulee kyseenalaiseksi. Maankäyttö- ja rakennuslaissa osallisuutta ei ole sidottu maapohjan omistukseen. Maakuntakaava ei Neulaniemen seudun osalta perustu riittäviin selvityksiin. Kyläyhteisön paikallistuntemusta on käytetty puutteellisesti tai ei juuri lainkaan.

Yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa osoittavat nuolimerkinnot Neulaniemestä Laivonsaareen ja Niuvanniemestä Laivonsaareen

Kaava on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen myös siksi, että se on ristiriidassa Puijon valtakunnallisesti arvokkaan maisemakokonaisuuden ja kulttuuriympäristön (MA-v 11.610) sekä vastapäätä kaupungin länsirannalla olevan Niuvan valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön arvojen kanssa (SR 11.601).

Taajamien yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta tavoiteltavaa päälaajenemissuuntaa tarkoittava nuolimerkintä merkitsee rakentamista, jonka suunnitteleminen keskelle valtakunnallista maisemakokonaisuutta ilman riittäviä selvityksiä ja ympäristövaikutusten arviointia on lainvastaista. Myös siltojen meluvaikutukset olisi tullut arvioida, samoin vaiku-

tukset Laivonsaaren Natura 2000 -alueeseen. Yhdistys kyseenalaistaa Laivonsaaren rakentamisen maakunnallisen tai seudullisen merkityksen. Lisäksi Laivonsaaren-Neulaniemen kärjen luontokokonaisuudesta tulisi laatia Natura-arviointi.

Viheralueyhteys Neulaniemen osalta

Viheralueyhteys (Haminalahti - Neulaniemi - Laivonsaari ja edelleen kuntarajojen yli Siilinjärven puolelle) on sinänsä perusteltu ja paikallaan. Taajamatoimintojen laajeneminen Neulaniemen koillisrannalla lähelle niemen kärkeä kuitenkin heikentää ja kaventaa yhteyttä radikaalisti. Samalla Pienen Neulalahden lehto suojelualueena jää erilliseksi yksinäiseksi saarekkeeksi taajamatoimintojen keskelle. Myös siltoja edustavat taajaman laajenemissuuntanuolet ovat osaltaan katkaisemassa viheralueyhteyksiä häiritsemällä hirvien ja muiden eläinten vaellusta koko Neulaniemen koillisrannalta Laivonsaareen ja takaisin.

Neulaniemen pohjoiskärjen länsirannan virkistysalue (VL 11.433)

Yhdistys katsoo, että taajamatoimintojen alue laajenee liian lähelle Neulaniemen kärkeä. Asia olisi korjattavissa lainmukaiseksi jättämällä virkistysalue vahvistamatta ja toteuttamalla se seutukaavan mukaisena. Laajennettaessa taajamatoimintojen aluetta maakuntakaavan mukaisesti virkistyskäytön kuluttava vaikutus kohdistuisi entistä pienemmälle alueelle. Virkistysalue olisi taajamaan suhteutettuna liian pieni.

Kaupungissa ei ole Neulaniemen seudun lisäksi muuta taajamatoimintojen tuntumassa ja kevyen liikenteen tavoitettavissa olevaa paikallisia olosuhteita hyvin edustavaa, vesistöön liittyvää ja kaupunkilaisille entuudestaan tuttua virkistys-, ulkoilu- ja retkeilyaluetta. Tämä korostaa Neulaniemen seudun erityistä arvoa vähintäänkin alueellisesti merkityksellisenä virkistysalueena.

Neulaniemen seudun venesatama- ja rantautumispaikkamerkintä

Yhdistys katsoo, että Suuren Neulalahden pohjukkaan osoitetun sataman sijasta yhteydet saaristoon toimivat käytännössä paremmin ja vähemmällä vesistön ympäristökuormituksella olemassa olevien Neulaniemen kärjen ja Pöyrynlahden venesatamien kautta. Näitä satamia ei ole kuitenkaan merkitty maakuntakaavaan kehitettävänä kohteina. Neulaniemen kärjen ja Pöyrynlahden satamat ovat toimineet Neulaniementien valmistumisesta lähtien mökkiläisten yhteysveneiden satamina.

Kaavan voimaan tuloa koskeva määräys

Yhdistys katsoo, ettei maakuntakaavan oikeusvaikutusten laajakantoisuuden ja valitusoikeuden toteuttamisen vuoksi kaavan voimaan tuloa koskevaa määräystä voi pitää perusteltuna. Maakuntakaava vaikuttaa voimakkaasti viranomaisten suunnittelussa ja päätöksenteossa. Koska kaavan lainvoimaiseksi tulo saattaa kestää pitkänkin ajan, niin lainvoimaa vailla olevaan kaavaan pohjautuva päätöksenteko voi johtaa peruuttamattomien ja laaja-vaikutteisten toimenpiteiden toteutumiseen monen lain soveltamisalueella. Toisaalta lainvoimaa vailla oleva kaava päätöksenteon pohjana aiheuttaa epävarmuutta toimintojen lopullisen toteutumisen suhteen.

Laaja-alainen päätöksenteko ja hankkeiden toteuttaminen lainvoimaa vailla olevaa kaavaa ohjeena pitäen tekee myös usein käytännössä tyhjäksi kansalaisten muutoksenhakumahdollisuuksien käyttämisen. Uudessa ympäristölainsäädännössä ja Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa on pidetty erityisen tärkeänä kansalaisten vaikutus- ja muutoksenhakumahdollisuuksien lisäämistä. Määräyksen antaminen olisi jyrkässä ristiriidassa myös näiden periaatteiden kanssa.

Lisäselvitys

Yhdistys on liittänyt valitukseensa lisäselvityksen, jossa perustellaan yksityiskohtaisemmin valituksessa esitettyjä vaatimuksia. Perustelut koskevat muun muassa Neulanimen alueen mökkiläisille aiheutuvaa kohtuutonta haittaa ja vuorovaikutuksen puutetta sekä kulttuuri- maisemaan ja kulttuuriympäristöön, liito-oravatilanteeseen, Vuoksen vesistöalueen erityis- aseman huomioon ottamiseen ja toimivaan aluerakenteeseen liittyviä puutteellisia selvityk- siä sekä virkistysaluetta ja viheralueyhteyttä

4) Yhdistykset D ja E vastustavat maakuntakaavan vahvistamista Pihlajaharjun, Neula- niemen ja Laivonsaaren osalta. Lisäksi yhdistykset vastustavat kaavan määräämistä tule- maan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Vaatimustensa perusteluina yhdistykset esittävät muun muassa seuraavaa:

Pihlajaharju

Pihlajaharjun osayleiskaavan muutoksen hyväksymistä koskevassa pöytäkirjassa todetaan, ettei kyse ei ole sellaisesta merkittävästä poikkeamasta, johon tarvittaisiin maankäyttö- ja rakennuslain 210 §:n mukainen ympäristöministeriön suostumus, vaikka asuntokortteleita sijoittuu seutukaavan taajamatoimintojen alueelle ja osittain myös seutukaavan suojelu- ja virkistysalueille. Lisäksi pöytäkirjassa viitataan vuonna 2002 ympäristöministeriön ja Poh- jois-Savon liiton edustajien kanssa käytyihin neuvotteluihin, joiden päätteeksi ympäristö- ministeriöltä saadun suullisen kannanoton mukaisesti ympäristöministeriön suostumusta seutukaavasta poikkeamiseen ei tarvita, mikäli yleiskaavaa muutetaan ja täydennetään neuvotteluissa esitetyllä tavalla. Neuvottelusta ei ole esitetty muistiota eivätkä neuvottelui- hin osallistuneet ole tiedossa. Suullisesta luvasta ole mitään virallista vahvistusta. Valittajat katsovat tämän olevan vastoin hallintopäätökseltä edellytettävää kirjallista dokumentointia. Asian laajakantoisuuteen nähden vetoaminen suulliseen päätökseen on erityisen kestävä- töntä ja mahdollistaa mielivaltaisen päätöksenteon.

Asiassa on myös ohitettu maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukainen kaavahierarkia, jossa lainvoimaisen maakuntakaavan tulee ohjata yleiskaavoitusta ja yleiskaavoituksen asemakaavoitusta. Nyt asemakaavoituksen edellytetään vaikuttavan ylemmän asteen suun- nitteluun. Seutukaava on Pihlajaharjun osalta edelleen voimassa eikä sitä ole todettu van- hentuneeksi. Alueen todennetut suojelu- ja virkistysarvot ovat päinvastoin olennaisesti ko- rostuneet. Pihlajaharju kuuluu osana valtakunnallisesti merkittävään Puijon maisemakoko- naisuuteen eikä kaavaehdotuksesta ole maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti pyydetty Museoviraston lausuntoa.

Kaava ei Pihlajaharjun osalta perustu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n edellyttämiin riit- täviin tutkimuksiin ja ympäristövaikutusselvityksiin. Pihlajaharjun luontoselvitykset ovat puutteelliset eikä jo tehtyjä selvityksiä ole huomioitu. Alueen rakentamisen ympäristövai- kutuksia muun muassa siihen rajoittuvaan Natura-alueeseen ei ole tarkasteltu asianmukai- sesti, vaan vedotaan vuonna 2000 tehtyyn arvioon asuinalueen vaikutuksista Natura-

alueiden luonnonarvoihin ja jätetään myöhemmät selvitykset huomiotta. Valmisteluaineistossa ja muistutuksiin annetuissa vastineissa ei oteta huomioon tehtyjä luontoselvityksiä luonnonsuojelulain 65 §:ssä edellyttämällä tavalla. Aineistossa mainitaan direktiivilajin, idän lehväsammalen, esiintyminen kahdessa suunnittelualueen kohdassa. Valituksesta tarkemmin ilmenevissä lisäselvityksissä todetaan Puijon alueen olevan kyseisen lajin kannalta merkittävin yksittäinen keskittymä maassamme ja nykyisen EU:n alueella. Kaava on uhka noin 15 %:lle koko Suomen tunnetuista esiintymistä ja Puijon selänteen esiintymistä noin 30 %:lle. Idänlehväsammal on luontodirektiivin liitteen II mukaisesti suojeltava laji. Valitukseen liitettyssä Helsingin yliopiston kasvimuseon lausunnossa Pihlajaharjun osayleiskaavan vaikutuksista idänlehväsammalen Puijon populaatioon ilmaistaan huoli lajin geneettisen muuntelun olennaisesta vähenemisestä Suomessa, mikäli kasvustoja Puijon alueelta häviää. Tämän vuoksi maakuntakaava edellyttää luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista menettelyä.

Idänlehväsammalen lisäksi kaava-alueella ja siihen välittömästi rajoittuvalla Natura-alueen osalla esiintyy erittäin monipuolinen uhanalaisten tai silmällä pidettävien lajien kirjo kuten direktiivilajit myyränporras ja korpipohtosammal sekä muuten harvinaiset muun muassa notkoritvasammal, rantanukkasammal, turrissammal, haisumarrassammal, loukkosammal. Näiden lajien kasvupaikkoja ja esiintymistä ei ole kaavassa esitetty eikä kommentoitu.

Yleiskaavan yhteydessä tehtyä Natura-arviointia ei ole tehty luonnonsuojelulain 65 §:n edellyttämällä tavalla, koska siinä ei ole huomioitu Puijon matkailuhankkeen ja Pihlajaharjun mahdollisen rakentamisen yhteisvaikutuksia Natura alueen luontoon ja lajistoon. Selvityksen puutteellisuus on todettu myös ympäristöministeriön Natura-arviointien ja -lausuntojen laatua koskevassa julkaisussa

Kaupungin omissa selvityksissä on todettu Pihlajaharjun pimeys, koleus ja meluisuus. Yleiskaavatyön yhteydessä näitä haittoja vähätellään ja asiaan suhtaudutaan ylimalkaisesti yhdistyksen lausuntoon annetussa vastineessa. Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n sekä –asetuksen 39 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on edistää terveellisen elinympäristön luomista, luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä sekä ympäristöhaittojen ehkäisemistä. Valtioneuvoston päätöksen 993/1992 mukaiset melutason ohjeavrot tulisivat myös ylittymään. Kaupunki ei myöskään ole laskelmissaan ennakoinut moottoriteliikenteestä aiheutuvan melun todennäköistä kasvua lähivuosina. Terveystasojen suojelulain 26 §:n mukaan melu on yksi terveyshaitan aiheuttaja.

Neulaniemi ja Laivonsaari

Yhdistykset yhtyvät yhdistys C:n valituksessa esitettyihin kannanottoihin. Yhdistykset vastustavat erityisesti taajamatoimintojen aluevarausta A11.001, koska se on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n vastainen vaarantaen alueen ekologisen kestävyuden sekä maisema- ja kulttuuriarvot. Se myös vaarantaa arvokkaiden luonnonalueiden ja niiden monimuotoisuuden säilymisen sekä ekologisten yhteyksien säilymisen suojelualueiden välillä ollen siten ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa.

Alueella sijaitsee muun muassa metsälehmusta kasvava rauhoitettu purolaakso (Pienen Neulalahden lehto) ja se jäisi taajamatoimintojen sisään, jolloin tämän maakunnallisesti merkittävän kohteen suojeluarvot olennaisesti vaarantuvat.

Kaava on lainvastainen taajamien yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta tavoiteltavaa päälaajenemissuuntaa osoittavan nuolimerkinnän osalta, koska se on ristiriidassa valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ja kulttuuriympäristön MA-v 11.610 (Puijon maisemakokonaisuus) kanssa. Yhdyskuntarakenne edellyttää väistämättä myös kunnallistekniikan rakentamista, joten sen suunnitteleminen keskelle valtakunnallista maisemakokonai-

suutta ilman riittäviä selvityksiä ja ympäristövaikutusten arviointia olisi lainvastaista. Myös siltojen meluvaikutukset olisi tullut arvioida, samoin vaikutukset Laivonsaaren Natura-alueeseen.

Neulaniemen virkistysalue ja viheralueyhteys sekä venesatama

Yhdistykset katsovat, että Neulanimen pohjoiskärjen länsirannan virkistysalueen luonnon- ja ympäristönsuojelun lainvastaisuus johtuu suurelta osin taajamatoimintojen alueen rajauksesta lähellä Neulaniemen kärkeä. Tilanne korjautuisi lainmukaiseksi, virkistysalue jätettäisiin vahvistamatta ja toteutettaisiin myöhemmin entisen seutukaavan mukaisena laajempaa alueena.

Viheryhteys on sinänsä perusteltu ja paikallaan, mutta taajamatoimintojen alueen ulottaminen Neulaniemen koillisrannalla lähelle niemen kärkeä heikentää ja kaventaa yhteyttä huomattavasti. Myös siltoja tarkoittavat laajenemissuuntanuolet ovat osaltaan katkaisemassa hirvien ja muiden eläinten kulkuyhteyksiä Hukanniemestä Laivonsaareen.

Ison Neulalahden pohjukkaan osoitettua venesatamaa paremmin yhteydet saaristoon ovat käytännössä paremmin ja vähemmällä ympäristökuormituksella hoidettavissa esimerkiksi Neulaniemen kärjen ja Pöyrynlahden olemassa olevien venesatamien kautta.

Kaavan voimaan tulemista koskeva määräys

Yhdistykset toteavat, että Kuopion kaupunki valmistelee jo Pihlajaharjun asemakaavaa. Yleiskaava on hallinto-oikeuden käsiteltävänä. Alempiasteinen kaava on siten käytännössä ohjannut ylempiasteista kaavaa. Maakuntakaavan oikeusvaikutusten laajakantoisuuden ja valitusoikeuden toteuttamisen vuoksi maakuntakaavaa ei tule määrätä tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

5) Henkilö F vaatii omistamansa tilan osalta, että maakuntakaavasta poistetaan yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa Laivonsaareen osoittavat nuolimerkinnot. Merkintä on poistettava vähintään Niuvanniemen alueelta.

Vaatimustensa perusteluina valittaja esittää muun muassa seuraavaa:

Laivonsaaren etelä- ja itäosan jättämisen kaavassa valkoiseksi alueeksi tulisi osoittaa, ettei alueeseen kohdistu maakunnallisia tarpeita. Maakuntakaava-asiakirjoista käy kuitenkin ilmi, että maakuntakaavaprosessissa tutkituissa rakennevaihtoehdoissa Laivonsaari osoitetaan uutena kasvialueena. Lisäksi rakennevaihtoehtojen yhdistelmämallissa Laivonsaaren etelä- ja itäosaan on merkitty kerrostaloaluetta ja kuntakeskusta tarkoittava aluevaraus. Yhdistelmämallin mukaan Laivonsaareen on suunniteltu siltayhteyttä Neulaniemestä ja toinen Niuvanniemen alueelta. Myös maakuntakaavaselostuksen yleistavoitteina todetaan muun muassa, että Saaristokaupungin jälkeen uusina laajentumisalueina tulevat olemaan Neulaniemi-Laivonsaari.

Henkilö F:n tila kuuluu Niuvanniemen sairaalan alueeseen, joka on ympäristöministeriön 5.9.1994 tekemällä päätöksellä suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/85) nojalla. Tässä Niuvanniemen sairaala-aluetta, maatalouspihaa ja portinvartijan mökkiä koskevassa suojelupäätöksessä todetaan muun muassa, että Niuvanniemen aluekokonaisuutta kehitettäessä ja hoidettaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennetun ympäristön ja luonnonmaiseman välisen tasapainon ja vapaina avautuvien maisemien säilyttämiseen ja alueen ominaispiirteiden vahvistamiseen. Alue sisältyy lisäksi Museoviraston vuodelta 1993 olevaan valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurihistoriallisia ympäristöjä koskevaan julkaisuun. Valittaja on tilan ostajana suostunut vapaaehtoisesti alueen

suojeluun ja yhteistyössä Museoviraston kanssa kunnostanut alueella olevia rakennuksia ja saattanut maiseman sen historialliseen asuun.

Yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa tarkoittava nuolimerkintä Niuvanniemestä Laivonsaareen merkitsisi uuden tien rakentamista tilan alueelle sekä siltapenkereen ja sillan rakentamista Niuvanniemen alueen välittömään läheisyyteen. Kaavaselostuksessa mainittujen keskeisten suunnittelulähtökohtien ja Laivonsaaren valkoisen alueen kesken vallitsee aivan ilmeinen ristiriita. Tätä ristiriitaa ei poista mahdollisesti esitettävä väite, ettei maakuntakaavan selostus ole maankäyttö- ja rakennuslain 29 §:n mukaan osa maakuntakaavaa.

Nuolimerkinnällä Niuvanniemen alueelta Laivonsaareen on valittajan käsityksen mukaan tarkoituksellisesti ajateltu vain välttää maakuntakaavan laatimisen yhteydessä maakuntakaavan sisältövaatimuksia koskevat kysymykset ja selvitykset, jotka olisi tullut tehdä, mikäli Laivonsaari olisi maakuntakaavassa osoitettu 4 200:n asukkaan asuntoalueeksi ja siltayhteys Niuvanniemestä Laivonsaareen olisi merkitty näkyviin. Maakuntakaava-aineisto ei sisällä minkäänlaisia lain edellyttämiä selvityksiä siltä varalta, että maakuntakaavan mukaan maakunnallisesti merkittävimpiin kuuluva uusi asuntoalue toteutettaisiin Laivonsaareen vuoteen 2030 mennessä. Nuolimerkintä, joka myöhemmin voitaisiin ottaa yksityiskohtaisemman kaavoituksen perustaksi, ei perustu riittäviin eikä edes lain edellyttämiin selvityksiin.

Nuolimerkinnällä on myös tietoisesti pyritty siihen, mikäli Laivonsaaren asutus suunnitelmien mukaan toteutetaan, että hankkeen voitaisiin sanoa olevan maakuntakaavan mukainen. Niuvanniemen suojelualueen lisäksi olisi tullut ottaa jo tässä vaiheessa huomioon Laivonsaaren Natura 2000-verkoston sisällytetty alue.

6) Henkilöt G ja H, jotka omistavat Kuopion kaupungin Ritoniemen kylässä tilan, vastustavat Ritoniemen matkailupalvelujen aluevarausta (RM 11.332). Alueen rajaus on muutettava Ritoniemen osayleiskaavan RM-1-rajauksen mukaiseksi.

Vaatimustensa perusteluina valittajat esittävät muun muassa seuraavaa:

Maakuntakaavassa ei tältä osin ole kiinnitetty huomiota maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisesti maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kyseistä matkailupalvelujen aluetarvetta ei ole selvitetty ja väitteet nykyisen matkailuyrittäjän merkittävistä realistisista laajennussuunnitelmista ovat perättömiä. Alue on huomattavan ylimitoitettu. Nykyinen yleiskaavan mukainen lomakylän alue on pinta-alaltaan noin 16 ha ja rakennusoikeus 5000 kerrosneliömetriä, josta noin puolet on käyttämättä. Maakuntakaavan matkailupalvelujen alueen pinta-ala on noin 64 ha. Alueella sijaitsevien matkailuyritysten elinkeinon harjoittaminen ei vaarannu nykyisellä aluerajauksella. Kuopion kaupungin strategiasta tai Kuopion matkailustrategiasta ei löydy tukea alueella voimassa olevaa yleiskaavamerkintää laajemmasta aluetarpeesta. Matkailustrategiassa matkailuelinkeinon painopistealueet ovat muualla kuin Ritoniemessä. Vehmersalmi on kokonaisuudessaan matkailullisesti runsaiden rantojensa ansiosta merkittävä loma-asutusalue.

Ritoniemen alueen maankäyttö on suunniteltu huolellisesti eri maankäyttötarpeet huomioiden vuonna 2002 vahvistetussa yleiskaavassa, jossa matkailupalvelujen aluetta oli laajennettu 4 hehtaarilla ja rakennusoikeus kaksinkertaistettu. Yleiskaavarajauksen perusteluissa oli ennakoitu yleiskaavarajauksen riittävän lomakylätoiminnan kehittämiseen ympärivuoti

seksi sekä palvelutason nostoon. Lisäksi rakennettujen loma-asuntojen ja maanomistussuh- teiden on todettu estävän matkailupalvelujen alueen laajentamisen nyt maakuntakaavassa esitettyyn suuntaan. Alueen maaperä on kallioista ja vaikeasti rakennettavissa. Valittajat katsovat, että heidän vaatimustaan puoltavat myös Ritoniemen osayleiskaavan laadinnan yhteydessä vuonna pidetty viranomaisneuvottelu. Tätä yleiskaavan laatimiseksi tehtyä sel- vitystä ei ole otettu huomioon maakuntakaavaa laadittaessa.

Valittajat toteavat, että maakuntakaavaa laadittaessa ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisesti kiinnitetty erityistä huomiota muun muassa siihen, että Ritoniemen harju- niemi työntyy Kallavedelle kauas kohti Kuopiota ja on osa Salpausselältä lähtevästä harju- jaksosta. Koko Ritoniemen harjualue ja sen jatkeena oleva Syvähiekkan alue on luokiteltu tärkeäksi pohjavesialueeksi. Ritoniemen rannat ovat suhteellisen matalia. Linnustoltaan alue on monipuolinen. Siellä pesii muun muassa Risto Juvasteen vuosina 1990-1993 teke- män selvityksen mukaan kuikka ja selkälökki, jotka ovat valtakunnallisesti silmälläpidettä- viä taantuneita lajeja. Alueen käytön ekologista kestävyyttä matkailupalvelujen alueena ei ole maakuntakaavaa laadittaessa selvitetty. Ritoniemen alueen keskiosissa on kalliopaljas- tumia. Alueen kallioisuuden vaikutusta ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liiken- teen ja teknisen huollon järjestelyihin ei ole selvitetty. Alue on myös maisemallisesti hyvin merkittävä, eikä varauksen vaikutuksia maiseman, luonnonarvojen tai kulttuuriperinnön vaalimiseen ole selvitetty.

Alueen käyttötarkoituksen muuttaminen matkailupalveluiden alueeksi vähentää virkistyk- seen soveltuvien alueiden riittävyttä merkittävästi. Nykyisellään kiistanalaista aluetta käy- tetään runsaasti hyvin monipuolisesti erilaiseen ulkoiluun. Maakuntakaavan mukainen va- rauksen laajuus aiheuttaa valittajien loma-asumiselle kohtuutonta haittaa lisääntyvänä me- luna, ympäristön roskaamisena ja kotirauhan rikkomisena.

3.3 Pohjois-Savon liiton vastine ja valittajien vastaselitykset

Pohjois-Savon liitto on antanut vastineen lausuntojen ja valitusten johdosta.

Valittajille on annettu tilaisuus vastaselityksen antamiseen Pohjois-Savon liiton vastineen johdosta. Yhtiö A, henkilö B, yhdistykset D ja E sekä yhdistys C ovat antaneet vastasel- ityksen Pohjois-Savon liiton vastineen johdosta.

Vastaselityksissään valittajat uudistavat valituksissa esittämänsä. Lisäksi valittajat esittävät muun muassa seuraavaa:

Yhtiö A viittaa maa- ja metsätalousministeriön maakuntakaavasta antamassa lausunnossa MU-alueiden osalta esitettyyn. Yhtiö toteaa, ettei kaavamääräyksissä ja selostuksessa ole osoitettu toteutuksen vastuu- ja korvaustahoa ja katsoo maakuntakaavan olevan tältä osin maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 4 momentin vastainen ja se on jätettävä vahvistamatta, mikäli maakuntakaavalla hankaloitetaan yhtiön elinkeino toimintaa erityisesti rantaraken- tamisen suhteen.

Yhdistys C katsoo, ettei Pohjois-Savon liitto ole vastannut yhdistyksen valituksessa esitet- tyyn lain ja asetusten vaatimalla tavalla.

4 YMPÄRISTÖMINISTERIÖN PÄÄTÖS

4.1 Kannanotot ministeriöiden lausuntoihin

4.1.1 Puolustusministeriö

Puolustusministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että puolustusvoimien hallinnassa olevan niin sanotun Suuren Neulamäen alue sisältyy lähes kokonaisuudessaan maakuntakaavan työpaikka-alueelle (TP 11.810, Savilahti). Alueella sijaitsee puolustusvoimien kantavarikon alue. Työpaikka-alue käsittää merkinnän kuvauksen mukaan monipuoliset työpaikka-alueet, joissa voi olla toimisto- ja palvelutyöpaikkoja sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamatonta teollisuutta ja varastointia. Voimassa olevassa osayleiskaavassa alue on osoitettu puolustusvoimien käyttöön. Tämän hetkisten tietojen mukaan puolustusvoimat tulee mahdollisesti luopumaan alueen käytöstä vuonna 2012. Ottaen huomioon, että maakuntakaavalla luodaan pitkän aikavälin edellytykset maakunnan alueidenkäytölle, ja maakuntakaavan yleispiirteinen luonne alueiden käyttöä koskevana suunnitelmana ympäristöministeriö katsoo, ettei puolustusvoimien alueen merkitseminen taajamatoimintojen ja työpaikkatoimintojen alueeksi niin sanotun Suuren Neulamäen alueella aiheuta puolustusvoimien toiminnoille merkittävää haittaa.

4.1.2 Opetusministeriö

Opetusministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö kehottaa Pohjois-Savon liittoa täydentämään kaavaselostusta lausunnossa esitetyn mukaisesti.

4.1.3 Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö lausuu yksittäisten asiakohtien osalta seuraavaa:

Maakuntakaavan perusteena olevat selvitykset ja kaavan oikeusvaikutukset

Maakuntakaava perustuu laajoihin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin, jotka käyvät ilmi kaava-asiakirjoista ja joita on tarkemmin selostettu jäljempänä kohdassa 4.2.3 Yhdistys C:n valituksen johdosta annetun lausuman yhteydessä. Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, että vaikutusten arvioinnin riittävyyden ja laadun varmistamiseksi perustettiin laajapohjainen työryhmä, jossa oli mukana muun muassa MTK-Pohjois-Savo ry:n edustaja. Myös Pohjois-Savon TE-keskukselle on tarjottu mahdollisuutta osallistua työryhmän työhön. Maakuntakaavaselostus sisältää tiivistelmät vaikutusten arvioinnin tuloksista.

Maakuntakaavan oikeusvaikutuksia on tulkittava sen yleispiirteisen luonteen mukaisesti eikä kaava-asiakirjoilta voida edellyttää yksityiskohtaista selvitystä kaavan oikeusvaikutuksista tietyn elinkeinon harjoittamiseen liittyvässä viranomaistoiminnassa. Ympäristöministeriö toteaa maakuntakaavan niin sanottujen valkoisten alueitten osalta, että näillä alueilla ei ole tarvetta ylikunnalliseen maankäytön ohjaukseen eikä kaavaan sisälly näitä alueita koskevaa määräystä. Alueilla on muun muassa maa- ja metsätalouden harjoittaminen on edelleen mahdollista.

Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaava perustuu maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 §:n edellyttämällä tavalla riittäviin ja ajantasaisiin selvityksiin ja täyttää ohjausvaikutukseltaan ja muilta oikeusvaikutuksiltaan selkeyden vaatimukset.

Maaseudun kehittäminen ja MT-alueet

Alue- ja yhdyskuntarakenteen ja ylikunnallisen maankäytön ohjaustarve korostuu erityisesti maakuntakeskukseen ja seutukeskuksiin liittyvillä alueilla. Maakuntakaava ei ole esteenä myöskään maaseudun kyläalueiden ulkopuolisten alueiden kehittämiseksi. Rakennuskannan ja muiden rakenteiden ylläpito ja merkitykseltään paikallisen elinkeinotoiminnan kehittäminen tällaisilla alueilla on mahdollista. Sitä ei ole tarpeen ohjata maakuntakaavalla, vaan rakentaminen ja sen ohjaus tapahtuu kunnan oman suunnittelun ja rakennuslupamenettelyn perusteella. Maakuntakaavassa osoitetut turvetuotantoalueet ja maa-ainesten ottoalueet tukevat myös omalta osaltaan maaseudun elinkeinojen toimintaedellytyksiä. Lisäksi maakuntakaavassa on maaseutualueiden kehittämiseen kiinnitetty huomiota muun muassa osoittamalla erityisiä maaseudun kehittämisen kohdealueita.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja koskevien erityistavoitteiden mukaan ilman erityisiä perusteita hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita ei tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön. Maakuntakaavan sisältövaatimuksia koskevan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on otettava huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Maakuntakaavaa laadittaessa varausten perusteena ollutta maatilahallituksen tekemää peltoluokituksen mukaista peltoalueitten määrää ja rajoituksia on tarkistettu kunnista saadun paikallistutemuksen pohjalta. Uusia peltoalueita (MT) kaavaan on otettu vain maanomistajien esityksen mukaisesti, mikäli varauksen perusteet ovat täyttyneet. Kaavassa on osoitettu yli 50 hehtaarin suuruiset ja salaojitettut peltokuviot. Kaavan MT-alueet liittyvät Kuopion kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteeseen ja ovat yleensä rakentamisen painealueita, mikä asettaa vaatimuksensa maankäytön ohjaamisessa.

Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan alueet tulee säilyttää maatalouskäytössä. Rakentaminen tulee suunnitella siten, että yhtenäisiä peltoalueita ei pirstota eikä muutoin heikennetä viljelyolosuhteita ja otetaan huomioon maiseman peruspiirteet. Merkintään ei liity maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta. Merkinnällä ei ole välittömiä oikeusvaikutuksia yksityiseen maanomistajaan eikä elinkeinonharjoittajaan toimintaan niin rakentamisen kuin muunkaan maankäytön kannalta. Merkintä ei myöskään rajoita maa- ja metsätalouselinkeinojen harjoittamista, vaan kyse on enemmänkin maatalouselinkeinon harjoittamisedellytyksiä tukevasta merkinnästä.

Ympäristöministeriö katsoo, että MT-alueet täyttävät maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset eikä kaavan toteuttamisesta tältä osin aiheudu myöskään maanomistajille kohtuutonta haittaa.

MU-alueet

Maakuntakaavassa on osoitettu yhteensä kuusi maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Näistä laajimmat ovat Suovu-Palonen ja Niitylahti Kuopiossa, joista jälkimmäinen on kaupungin omistuksessa. Tavoitteena on yhteensovittaa metsätalouden ulkoilukäytön tarpeet. Näillä alueilla on tarpeen yhteistyössä maanomistajan kanssa ohjata jokamiehenoikeuteen perustuvaa ulkoilukäyttöä yhteistyössä maanomistajan kanssa ja suunnata se pois sellaisilta alueilta, joilla se voi aiheuttaa haittaa muun muassa metsätalouden harjoittamiselle. Näitä alueita ei kuitenkaan ole tarkoitettu ulkoilu- ja retkeilytoimintaan siinä laajuudessa, että ne olisi tarpeen osoittaa virkistysalueiksi.

Metsänkäsittelyyn sovelletaan myös näillä alueilla metsälakia (1093/1996) eikä niillä ole jokamiehenoikeuksia laajempia oikeuksia. Merkintään ei ole myöskään liitetty maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukaista rakentamisrajoitusta. Erityisesti edellä mainitut alueet ovat jo merkinnän mukaisessa käytössä ja niille on toteutettu ulkoilureittejä

levähdyspaikkoineen. Ulkoilureitti perustetaan ulkoilulain (1973/606) mukaisessa ulkoilureittitoimituksessa, jossa yhteydessä ratkaistaan myös korvauskysymykset. Ulkoilureitin toteuttajana on kunta ja toteuttamisen edellytyksenä on, ettei siitä aiheudu huomattavaa haittaa kiinteistölle.

Ympäristöministeriö katsoo, että MU-merkintä täyttää maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset eikä maakuntakaavasta tältä osin aiheudu myöskään maanomistajille kohtuutonta haittaa.

My- ja ge-alueet

Maa- ja metsätalousministeriö huomauttaa, ettei ah-alueiden suunnittelumääräystä löydy kaava-asiakirjoista. Tämän johdosta ympäristöministeriö toteaa, että ah-alueita ei sisälly maakuntakaavaan. Merkintä kuitenkin mainitaan kaavaselostuksessa, mikä ilmeisesti johtuu erehdyksestä. Ympäristöministeriö kehottaa Pohjois-Savon liittoa poistamaan kaavaselostuksesta maininnan ah-alueista tarpeettomana.

Maakuntakaavan MY- ja ge-alueet (maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja sekä arvokas harju- tai kallioalue) perustuvat vuonna 2002 tehtyyn Kuopion seutukunnan maa-ainesselvitykseen sekä vuonna 2000 valmistuneeseen rakennuskiviinventointiin. Selvitystyössä ovat olleet mukana keskeiset viranomaistahot kuten Pohjois-Savon ympäristökeskus ja alueen kunnat ja näiden tahojen kanssa rajauksia on selvitetty myös maastokäyntein.

Merkintöjen varaus- ja rajausperusteita on selvitetty maanomistajille kaavan valmistelun aikana maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön mukaisten nähtävillä olojen yhteydessä muun muassa osallisille pidetyissä yleisötilaisuuksissa ja myös merkintäkohtaisesti maanomistajan niin halutessa kahdenkeskisissä keskusteluissa. Selvitysaineisto on ollut näissä yhteyksissä esittelyssä mukana. Aineisto on ollut myös Pohjois-Savon liitossa ja liiton jäsenkunnissa maanomistajien ja muiden osallisten nähtävillä ja saatavilla nähtävillä olojan. Tästä on ilmoitettu myös yleisötilaisuuksissa. Aineiston laajuuden vuoksi se ei ollut nähtävillä Pohjois-Savon liiton www-sivuilla.

Ympäristöministeriö katsoo, että maanomistajilla, viranomaisilla ja muilla osallisilla on ollut MY- ja ge-alueiden osalta mahdollisuus arvioida merkintöihin liittyviä tavoitteita ja arvioida merkintöihin liittyviä kohtuullisuusnäkökohtia ja muutenkin osallistua suunnitteluun. Maakuntakaava täyttää myös tältä osin maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n selvitysten riittävyttä koskevat vaatimukset.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja koskevat erityistavoitteet edellyttävät, että kiviainesten ottoon osoitettavat alueet perustuvat arviointiin, jossa selvitetään alueiden luonto- ja maisema-arvot sekä toisaalta soveltuvuus vesi- ja kiviaineshuoltoon. Maakuntakaavan sisältövaatimuksia koskevan maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisen ohella kiinnitettävä erityistä huomiota muun muassa vesi- ja kiviainesvarojen kestävään käyttöön sekä maiseman ja luonnonarvojen huomioon ottamiseen. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin 6 kohdan mukainen maakuntakaavan sisältövaatimus, joka koskee maiseman ja luonnonarvojen vaalimista, tarkoittaa vähintään seudullisesti merkittävien luonnonarvojen huomioon ottamista maakuntakaavassa. Valtioneuvoston vuonna 1984 hyväksymä harjijensuojeluohjelma ei ole luonnonsuojelulain mukainen suojeluohjelma. Se toimii kuitenkin maakuntakaavaa laadittaessa alueen luonnonarvoja kuvaavana valtakunnan tasoisena inventointina ja valtioneuvoston kannanottona siihen kuuluvien alueiden suojelemisesta. Ohjelmaa toteutetaan lähinnä maa-aineslain sekä maankäyttö- ja rakennuslain keinoin.

My- ja ge-alueiden perusteena olevien edellä mainittujen selvitysten yhteydessä on tutkittu myös mahdollisia maa-ainesten ottoalueita. Maakuntakaavassa on osoitettu maa-ainesten ottoalueet soran ja hiekan ottoa sekä kallion louhintaa varten (EO). Ottaen huomioon maakuntakaavan sisältövaatimukset maakuntakaavassa on ollut perusteltua esittää myös sellaiset kallio- ja harjualueet, joilla on maa-aineslain 3 §:n tarkoittamia arvoja (MY) ja sekä alueen erityisominaisuutta tarkoittavalla merkinnällä sellaiset arvokkaat harju- tai kallioalueet, joilla mahdollisesti on maa-aineslain 3 §:n tarkoittamia maisemaan liittyviä arvoja.

Maakuntakaavalla ei voida ratkaista mahdollisuutta maa-ainesten ottamiseen. Maa-aineslain (555/1981) mukaisessa lupamenettelyssä tulee lain 3 §:n mukaisesti harkittavaksi, aiheutuisiko ottamisesta muun muassa kauniin maisemakuvan turmeltumista, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien tuhoutumista.

Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaavan MY- ja ge-alueet täyttävät maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset eikä maakuntakaavasta tältä osin aiheudu myöskään maanomistajille kohtuutonta haittaa.

S- ja SL-alueet

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueiden käyttämisestä eri tarkoituksiin eikä aluevarausten perusteena voi olla ensisijaisesti maanomistus vaan alueidenkäytölle ja maakunnan kehittämislle asetetut tavoitteet. Maakuntakaavassa on osoitettu sellaisia uusia suojelualueita, jotka eivät sisälly Natura 2000 –verkostoon, valtakunnallisiin suojeluohjelmiin ja voimassa oleviin kaavoihin, yhteensä noin 128 hehtaaria, mitä määrää kaava-alueen laajuus huomioon ottaen ei voida pitää erityisen suurena. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukainen maakuntakaavan luonnonarvojen vaalimista koskeva sisältövaatimus tarkoittaa myös muiden kuin valtakunnallisesti merkittävien suojelualueiden vaalimista.

Maakuntakaavaa laadittaessa on tehty useita luontoarvoja koskevia selvityksiä. Lisäksi suojelualueita ja niiden esittämistapaa maakuntakaavassa on selvittänyt työryhmä, jossa on ollut muun muassa Pohjois-Savon ympäristökeskuksen ja kuntien edustajia. Työryhmä on arvioinut myös toteutumattomien seutukaavan suojelualuevarausten nykytilaa. Näitä seikkoja sekä muun muassa suojelualueiden varausperiaatteita, jakautumista valtakunnallisiin ja maakunnallisiin, tyypeittäin ja kunnittain sekä toteutumisastetta on selostettu maanomistajien ja muiden osallisten tiedonsaannin kannalta riittävästi. Tehdyt selvitykset on lueteltu kaavaselostuksessa. Halutessaan nämä tahot ovat voineet saada asiasta myös tarkempia lisätietoja.

Ympäristöministeriö toteaa, ettei FINIBA -kartoitusta voi rinnastaa luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 §:ssä ja 77 §:ssä tarkoitettuihin suojeluohjelmiin ja päätöksiin, jotka ovat ohjeena maakuntakaavaa laadittaessa. Kartoitusta voidaan kuitenkin pitää sellaisena linnustoalueita koskevana selvitysaineistona, josta ilmeneviin luonnonarvoihin maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisesti on maakuntakaavan laadittaessa erityisesti kiinnitettävä huomiota. Kartoituksen alueet sisältyvässä tapauksessa suurelta osin valtakunnallisten suojeluohjelmien alueisiin ja Natura 2000 -verkoston alueisiin.

Pohjois-Savon liiton alueella on maakuntakaavan laadintavaiheessa ollut vain yksi MET-SO-suojeluohjelman mukainen sopimuskohte. Ympäristöministeriö toteaa, että etenkin, jos ohjelman mukaisia alueita rauhoitetaan pysyvästi tai hankitaan valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin, niiden osoittamista maakuntakaavassa on pidettävä perusteltuna.

Hiljaiset alueet

Hiljaisia alueita koskevan merkinnän (hil) perusteita, merkinnän sisältöä ja siihen liittyvää suunnittelumääräystä ja sen oikeusvaikutuksia on selostettu jäljempänä kohdassa 4.2.1. Hiljaisten alueiden osoittamistapaa maakuntakaavassa ja asiaan liittyvää selvitystyötä on ohjannut työryhmä, jossa ollut mukana muun muassa maa- ja metsätalouselinkeinoja edustavia tahoja.

Merkintä on alueen erityisominaisuutta tarkoittava merkintä. Kaavan hiljaiset alueet perustuvat lähinnä luontomatkailun kehittämiseen, mikä on maakuntasuunnitelman mukaan Pohjois-Savon maakunnan kehittämisen painopisteitä. Kaavassa osoitetut alueet ovat luonteeltaan ja ominaisuuksiltaan sellaisia, että niillä katsotaan olevan mahdollista kehittää ja toteuttaa luontomatkailuhankkeita ja hyödyntää hiljaisuutta niiden erityisenä ominaispiirteinä. Merkintään ei liity maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta eikä se aiheuta rajoituksia metsänkäsittelylle eikä muutoinkaan maa- ja metsätalouden harjoittamiselle.

Koska maakuntakaavan hiljaiset alueet tukevat luontomatkailun pitemmän aikavälin kehitystä, tämä voidaan ottaa huomioon myös maakuntakaavaan ohjeellisena osoitettujen moottorikelkkailureittien kehittämisessä ja linjata reitit siten, että hiljaisuuden vaatimukset tulevat huomioon otetuksi.

Ympäristöministeriö katsoo, että hiljaisia alueita koskeva merkintä täyttää maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset eikä maakuntakaavasta tältä osin aiheudu myöskään maanomistajille kohtuutonta haittaa.

Kulttuuriympäristö ja maisema (MA-v, ma-v, MA-b, ma-b)

Merkinnän sisältö ja oikeusvaikutukset

Maakuntakaavan kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti ja maakunnallisesti tärkeisiin alueisiin sisältyy valtakunnallisiin inventointeihin sisältyvien alueiden ja kohteiden lisäksi maakunnallisesti merkittäviä kohteita ja alueita. Kaavaselostuksessa on kuvattu niiden merkintäperusteita ja kaavan toteuttamista tältä osin. Pääpaino on alueen historiaa kuvaavilla aluekokonaisuuksilla. Kulttuuriympäristön alueiden ja kohteiden vaaliminen ja hoito edistää seudulle ominaisten rakennus- ja maaseutukulttuurin ja kotiseutuidentiteetin säilymistä ja lisää myös alueen matkailullista vetovoimaa. Maakuntakaavan toteuttaminen tältä osin tapahtuu lähinnä yksityiskohtaisemmalla kaavoituksella.

Alueiden ja kohteiden kokonaisuus, ominaislaatu ja erityispiirteet on selvitetty merkintöjen perusteena olevien valtakunnallisten ja maakunnallisten inventointien yhteydessä. Merkintöihin liittyvää suunnittelumääräystä maisema-alueen tai maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuuksien ja ominaislaadun huomioon ottamisesta sekä alueen tai kohteen erityispiirteiden vaalimisesta tulkitaan kuitenkin yleispiirteisesti, koska maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäyttöä koskeva suunnitelma.

Perinnemaisemilla eli perinnebiotoopeilla on pienialaisuudestaan huolimatta merkitystä ennen muuta luonnon monimuotoisuuden ja myös kulttuurihistoriallisten ja paikalliseen identiteettiin liittyvien arvojen kannalta. Tällaisia alueita Kuopion seudulla ovat muun muassa kaskiahot ja laidunmetsät. Tämän vuoksi niitä on perusteltua esittää myös maakuntakaavassa. Maakuntakaavan perinnebiotooppien (MA-b ja ma-b) tavoitteena on edesauttaa omalta osaltaan niitä maisema-alueilla sijaitsevia tiloja, joilla on perinnemaisemia, saamaan maatalouden ympäristötuen maisemanhoitotukia. Ympäristöministeriö toteaa, että vaikka asiaa ei voida ratkaista maakuntakaavassa, maakuntakaava kuitenkin omalta osaltaan ohjaa tukipäätöksiä koskevaa harkintaa.

Ympäristöministeriö katsoo, että kulttuuriympäristöä ja maisemaa koskevat merkinnät täyttävät maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n riittäviä selvityksiä sekä 28 §:n sisältövaatimuksia koskevat vaatimukset eikä maakuntakaavasta tältä osin aiheudu myöskään maanomistajille kohtuutonta haittaa.

Eräiden kaavamääräysten lausuntovelvollisuus

Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tärkeää aluetta ja kohdetta sekä rakennussuojelualuetta ja -kohdetta (SR, sr) tarkoitaviin merkintöihin liittyviin suunnittelumääräyksiin sisältyy velvollisuus pyytää suunnittelun yhteydessä lausunto alueelliselta ympäristökeskukselta ja Museovirastolta. Lisäksi valtakunnallisesti arvokkaita perinnebiotooppeja (MA-b, ma-b) tarkoitavia alueita ja kohteita tarkoitaviin merkintöihin liittyvään suunnittelumääräykseen sisältyy niihin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa velvollisuus varata ympäristökeskukselle tilaisuus lausunnon antamiseen.

Ympäristöhallinnosta annetun lain (55/1995) 4 §:n mukaan alueellisen ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu muun muassa kulttuuriympäristön hoitoa koskevat tehtävät. Lisäksi sen tehtäviin kuuluu toimialallaan erityisesti edistää maisemanhoitoa sekä kulttuuriympäristön hoitoa ja kulttuuriperinnön vaalimista. Museovirastosta annetun asetuksen (1992/119) 1 §:n mukaan Museoviraston tehtävänä on muun muassa toimia kulttuuriperinnön ja -ympäristön suojelusta vastaavana asiantuntijaviranomaisena sekä vastata osaltaan muun muassa rakennuskulttuurin ja kulttuuriympäristön hoidosta ja valvonnasta sekä huolehtia alan kehittämisestä.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 20 §:n mukaan yleiskaavaehdotuksesta on pyydettävä lausunto maakunnan liiton ja sen kunnan lisäksi, jonka alueiden käyttöön kaava vaikuttaa, tarpeen mukaan alueelliselta ympäristökeskukselta sekä muilta yleiskaavan kannalta keskeisiltä viranomaisilta. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 28 §:n mukaan asemakaavaehdotuksesta on pyydettävä lausunto tietyin edellytyksin maakunnan liitolta sekä samoin edellytyksin kuin yleiskaavaehdotuksesta toiselta kunnalta. Alueelliselta ympäristökeskukselta on pyydettävä lausunto muun muassa silloin, jos asemakaava saattaa koskea valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita tai rakennussuojelun kannalta merkittävää aluetta tai kohdetta. Lisäksi lausunto on pyydettävä tarpeen mukaan muilta viranomaisilta, joiden toimialaa asemakaavassa käsitellään.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriperintöalueet ja -kohteet. Näitä ovat valtioneuvoston vuonna 1995 tekemän periaatepäätöksen mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992) sekä valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuurihistorialliset ympäristöt (Ympäristöministeriö, Museovirasto, rakennushistorian osasto, julkaisu 16, 1993). Nämä inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina.

Ympäristöministeriö toteaa, että suunnittelumääräysten mukaisella lausuntomenettelyllä ei puututa ministeriöiden väliseen tehtäväjakoon. Lausuntomenettelyn avulla varmistetaan, että alueen tai kohteen erityisominaisuuksia tai suojeluarvoja koskeva olennainen tieto välittyy toimivaltaiselta asiantuntijaviranomaiselta suunnitelmasta tai hankkeesta vastaavalle oikea-aikaisesti. Lausuntomenettely palvelee osaltaan myös toimivaltaista asiantuntijaviranomaista. Sen avulla myös asiantuntijaviranomainen saa ajantasaista tietoa toimialaansa koskevista asioista.

Kun otetaan huomioon, että velvollisuus pyytää lausunto koskee vain valtakunnallisesti tärkeitä alueita ja kohteita sekä rakennussuojelualueita ja -kohteita, edellä selostettu valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin sisältyvä vaatimus sekä alueellisen ympäristökes-

kuksen ja Museoviraston tehtävät, lausunto olisi useimmissa tapauksissa muutoinkin pyydetty jo maankäyttö- ja rakennusasetuksen perusteella. Lausuntonmenettely pelkästään maakuntakaavan suunnittelumääräyksen perusteella voi siten tulla suhteellisen harvoin kysymykseen.

Tämän vuoksi ympäristöministeriö katsoo, että kyseessä olevia suunnittelumääräyksiä ei tältä osin voi pitää maankäyttö- ja rakennuslain 30 § 1 momentin tai muutoinkaan lainvas-
taisina. Maakuntakaavasta ei tältä osin aiheudu myöskään maanomistajille tai elinkeinon-
harjoittajalle kohtuutonta haittaa.

Ympäristöministeriö tulee myös jatkossa maakuntakaavoituksen ohjaustyössään kiinnittä-
mään huomiota siihen, ettei kaavamääräyksiin tarpeettomasti liitetä lausuntovelvoitteita.

Moottorikelkkailureitit

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja koskevien erityistavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäyttölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostamiselle. Maakuntasuunnitelman ja Pohjois-Savon matkailustrategin yhtenä toimintalinjana on matkailuun liittyvän infrastruktuurin ja erityisesti reitistöjen kehittäminen.

Maakuntakaavan moottorikelkkailureittejä koskeva merkintä on ohjeellinen. Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan reitin yksityiskohtaisempi suunnittelu tulee tehdä yhteistyössä maanomistajan kanssa. Moottorikelkkailureitit ovat pääosin jo olemassa olevia ja perustuvat maanomistajien kanssa tehtyihin sopimuksiin. Siltä osin kuin reitit eivät vielä ole toteutuneet, merkintä perustuu maastoliikennelain (1995/1710) mukaisiin reitti-suunnitelmiin. Pohjois-Savon ympäristökeskuksen ja asianomaisten kuntien tavoitteena on muuttaa reiteistä tärkeimmät maastoliikennelain mukaisiksi reiteiksi. Näin voidaan myös vähentää kelkkailusta aiheutuvia haittoja.

Maastoliikennelain 16 §:n mukaan moottorikelkkailureittiä ei saa perustaa, jos sen käyttämisestä aiheutuisi luonnolle tai muulle ympäristölle, luontaiselinkeinoille, maa- ja metsätaloudelle, yleiselle virkistyskäytölle tai muulle yleiselle tai yksityiselle edulle huomattavaa haittaa. Moottorikelkkailureitistä muun muassa kiinteistölle sekä maa- alueen omistajalle tai haltijalle aiheutuva vahinko ja haitta on reitin pitäjän korvattava.

Ympäristöministeriö katsoo, että moottorikelkkailureittien toteuttamisen yhteydessä maastoliikennelain säännökset riittävästi turvaavat maa- ja metsätalouden harjoittamisedellytykset. Merkintä täyttää maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset eikä maakuntakaavasta tältä osin aiheudu myöskään maanomistajille kohtuutonta haittaa.

Tulvasuojelu

Ympäristöministeriö yhtyy maa- ja metsätalousministeriön lausuntoon siltä osin, että tulvakysymyksiin tulisi kiinnittää kaavoituksessa nykyistä enemmän huomiota. Tapauskohtaisesti on arvioitava, millä kaavatasolla tulvasuojelua koskevat kysymykset on tarkoituksenmukaisinta ratkaista.

4.1.4 Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunnossaan vastustaman valtateiden 9 ja 17 osien runkotieksi merkitsemisen osalta ympäristöministeriö viittaa jäljempänä vahvistamatta jätettäviä aluevarauksia ja kaavamerkintöjä koskevassa kohdassa 4.3 esitettyyn ja jättää maakuntakaavan tältä osin vahvistamatta.

Ympäristöministeriö on maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 6 momentin mukaisena oikaisuluoteisena korjauksena muuttanut kaavakarttaan erehdyksessä seututienä merkityn tien 553 merkinnän yhdystieksi (yt).

Valtaosa maakuntakaavan moottorikelkkailureiteistä on olemassa olevia ja ne perustuvat maanomistajan kanssa tehtyihin sopimuksiin. Uudet reitit perustuvat maastoliikennelain (1710/1995) mukaisiin reittisuunnitelmiin. Tavoitteena on lähivuosina muuttaa reiteistä tärkeimmät maastoliikennelain mukaisiksi reiteiksi, jolloin myös liikenneturvallisuudet vaatimukset on mahdollisuus ottaa huomioon.

Rataosuus Kuopiosta Iisalmen suuntaan on maakuntakaavassa osoitettu päärataa koskevalla merkinnällä (160–200 km/h). Maakuntakaava poikkeaa tältä osin Ratahallintokeskuksen tavoitteista ja myös liikenne- ja viestintäministeriön asettaman työryhmän 29.6.2006 tekemästä valtakunnallisesti merkittäviä maaliikenteen runkoverkkoja koskevasta esityksestä (LVM 43/2006), jossa rata on ehdotettu raskaan tavaraliikenteen runkoverkkoon kuuluvaksi radaksi (140km/h). Koska rataa koskevan merkinnän vahvistamista myös Kuopion ja Iisalmen väliselle osuudelle on pidettävä kuitenkin rataosuuden merkityksen vuoksi tärkeänä, ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaava vahvistamiselle tältä osin ole estettä.

Meneillään olevan Pohjois-Savon maakuntakaavan laadinnan yhteydessä on mahdollista ottaa huomioon Ratahallintokeskuksen suunnitelmat ja runkoverkkoja koskeva esitys erottaa runkoradat tavara- ja henkilöliikenteen osilta kaavamerkinnöin.

Siilinjärvi-Viinijärvi -rata on osoitettu Pohjois-Karjalan maakuntakaavaan myös päärataa tarkoittavalla merkinnällä. Rata sisältyy myös niin sanottuun TEN -verkkoon sekä runkoverkkoja koskevaan esitykseen. Tämän vuoksi ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaavan vahvistamiselle myöskään tältä osin ole estettä.

Matkuksen ja Sorsalon terminaali-alueet perustuvat Kuopion seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman yhteydessä laadittuun Kuopion logistiikka-aleselvitykseen. Matkuksen terminaali-alueen sivuradan ja liikennepaikan sijainti on täsmentynyt Ratahallintokeskuksen laatimien selvitysten perusteella ja rata tultaneen rakentamaan kaavamerkinnästä poiketen nykyisen radan viereen. Maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioon ottaen muutos ei ole merkittävä eikä edellytä kaavan muuttamista tai merkinnän poistamista kaavasta.

Kuopion lentoaseman melualueelle ei maakuntakaavassa ole osoitettu asutusta tai muuta melulle herkkää toimintaa lukuun ottamatta olemassa olevaa Kehvon kylän aluetta. Lentoaseman melualueen merkintään liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätöksen mukaiset melu-

tason ohjearvot eikä alueelle tule osoittaa uutta asutusta tai muuta melulle herkkää toimintaa.

Maakuntakaavan lentoliikenteen alue käsittää myös puolustusvoimien hallinnassa olevia alueita. Nämä alueet ovat kuitenkin Karjalan lennoston käytössä olevia lentotoimintaan liittyviä alueita.

Lentoliikenteen lentoesteiden korkeusrajoitukset on otettava huomioon ilmailulain (1242/2005) nojalla. Rajoitukset tulevat huomioon otettaviksi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja rakentamisessa ja ympäristöministeriö katsoo, ettei asiasta ole tarpeen määrätä luonteeltaan yleispiirteisessä maakuntakaavassa.

4.1.5 Sosiaali- ja terveysministeriö/Itä-Suomen lääninhallitus

Sosiaali- ja terveysministeriön/Itä-Suomen lääninhallituksen lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, maakuntakaavan vaikutusten arviointiin on liittynyt myös sosiaalisten vaikutusten arviointi. Vaikutusten arviointiryhmässä on ollut mukana myös lääninhallituksen edustaja. Maakuntakaavan valmistelu on perustunut maankäyttö- ja rakennuslain säädännön edellyttämällä tavalla laajaan vuorovaikutukseen niiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin ja etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Valmistelun kuussa on muun muassa pidetty useita kaikille avoimia yleisötilaisuuksia, joissa asiasta on voitu keskustella ja antaa palautetta.

4.1.6 Työministeriö

Työministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan lähtökohtana on ollut muun muassa maakunnan menestymisen mahdollisuuksien tukeminen keskeisinä tavoitteina elinkeinojen, energian sekä logistiikan ja asumisen tarpeet.

4.1.7 Johtopäätös ministeriöiden lausunnoista

Ympäristöministeriö katsoo, etteivät ministeriöiden kannat ole maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 4 momentin tarkoittamalla tavalla oleellisin osin eriyvät eikä tällaista tilannetta synny myöskään kaavan vahvistuspäätöstä tehtäessä. Asiaa ei siten ole tarpeen siirtää valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi.

4.2 Lausumat valituksista

4.2.1 Yhtiö A

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

MU -merkintä

Maakuntakaavassa on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Maakuntakaavan tavoitteena on ottaa kaavassa huomioon merkittävimmät ja laajimmat ulkoilun ohjaamistarvetta edellyttävät aluekokonaisuudet. MU-alueilla voi olla tarpeen yhteistyössä maanomistajan kanssa ohjata ulkoilukäyttöä ja suunnata se pois sellaisilta alueilta, joilla se voi aiheuttaa haittaa muulle maankäytölle. Näistä Suovu-Palosen alue (11.271) on tärkeimpiä ja se on osa laajempaa aluekokonaisuutta, joka käsittää myös Karttulan Naarajärven alueen ja ulottuu Kuopion Haminanlahden ranta-alueelle saakka.

MU-merkintään ei liity maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta. Alueen rakentamismahdollisuudet ja rakentamisen sijoittuminen selvitetään ja ratkaistaan ulkoilun ohjaamistarpeet, metsätalouden harjoittamisen ja rantarakentamisen tarpeet yhteen sovittaen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, jolle maakuntakaava on ohjeena. Suovu-Palosen alueelle on toteutettu ulkoilureittejä levähdyspaikkoineen, joten se on jo pääosin merkinnän mukaisessa käytössä. Maakuntakaavalla on tarkoitus turvata jokamiehenoikeuden perusteella tapahtuvan ulkoilukäytön säilyttämis- ja järjestämismahdollisuudet alueella.

Yhtiö on valituksessaan viitannut korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen, jolla se on kumonnut Suovu-Palosen yleiskaavan siltä osin kuin se on koskenut yhtiölle kaavoitustyötä aloitettaessa kuulunutta tilaa, koska se aiheutti yhtiölle kohtuutonta haittaa. Kyseisestä päätöksestä ilmenee, että osa tilan alueesta oli yleiskaavassa osoitettu retkeilyalueeksi (VR). Yleiskaavassa ei oltu selvitetty tilan VR-alueeksi osoitetun osan rakennusoikeutta kaavassa noudatettujen mitoitusperusteitten mukaisesti ja siirretty tilan kaava-alueella sijaitseville rakentamiseen osoitetuille alueille. Muille maanomistajille rakennusoikeutta oli osoitettu näiden mitoitusperusteiden mukaan. Tämän vuoksi yleiskaava aiheutti yhtiölle kohtuutonta haittaa maanomistajana. Tämän johdosta ympäristöministeriö toteaa, että VR-alueelle rakentaminen oli kaavassa kielletty silloin voimassa olleen rakennuslain (370/1958) 31 §:n 1 momentin nojalla annetulla yleiskaavamääräyksellä.

Hil-merkintä

Maakuntakaavassa on alueen erityisominaisuutta tarkoittavalla merkinnällä osoitettu hiljaisia alueita (hil). Nämä ovat luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kannalta merkittäviä hiljaisia alueita.

Melu on yksi nykypäivän kasvavista ympäristöongelmista ja se heikentää elinympäristön laatua ja viihtyisyyttä sekä heikentää ihmisten terveyttä. Muuta ympäristöä hiljaisemmat alueet ovat tärkeitä ihmiselle virkistäytymisen kannalta. Maankäytön ja liikenteen suunnittelu ovat keskeisiä tekijöitä meluhaittojen ennaltaehkäisyssä.

Valtioneuvoston vuonna 2003 tekemässä luonnon virkistyskäyttöä ja luontomatkailun kehittämistä koskevassa periaatepäätöksessä on toivottu, että maakunnan liitot selvittävät luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kannalta merkittävimmät hiljaiset alueet ja niiden hiljaisena säilyttämisen mahdollisuudet. Nämä alueet on selvitetty maakuntakaavaa laadittaessa. Tällaisia ovat alueet, joilla ihmistoiminnasta aiheutuvat äänet eivät ole vallitsevia, vaikka alueilla voi satunnaisesti olla melua. Selvityksissä loma-asutusta ei ole tarkasteltu melua aiheuttavana toimintana. Selvitysten perusteella maakuntakaavassa on osoitettu neljä hiljaista aluetta, joista Suovu-Palosen alue on yksi.

Suovu-Palosen alueella maakuntakaavan hiljaisen alueen läntisin osa sijoittuu yhtiön omistaman useampipalstaisen tilan alueella vain Pieni Palosen ranta-alueille. Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan pysyviä toimintoja alueelle ja sen ympäristöön suunniteltaessa tulee kiinnittää huomiota alueen säilymiseen hiljaisena siten, että alueiden valinnassa käytetyt hiljaisuuden kriteerit täyttyvät edelleen ja hiljaisuudesta ja luonnon äänistä nauttiminen on mahdollista. Merkintään ei liity maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukaista ehdollista rakentamisrajoitusta. Hiljaisten alueiden pääasiallinen maankäyttömuoto on maa- ja metsätalous. Merkintä ei aseta kuitenkaan rajoituksia rantarakentamisen suunnittelulle. Merkinnän tarkoitus on osoittaa, että alueella on erityisominaisuus, jota voidaan hyödyntää esimerkiksi luontomatkailun kehittämisessä.

Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaava täyttää Suovu-Palosen alueen MU- ja hilmerkintöjen osalta maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset eikä ole muutoinkaan lainvastainen. Maakuntakaavasta ei tältä osin myöskään aiheudu yhtiölle kohtuutonta haittaa maanomistajana.

4.2.2 Henkilö B

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden eheytyvää yhdyskuntarakennetta ja elinympäristön laatua koskevien erityistavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on osoitettava jätteenkäsittelylaitoksille alueet siten, että kaikki syntyvä jäte voidaan pääosin hyödyntää tai käsitellä valtakunnallisesti tai alueellisesti tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi alueidenkäytön suunnittelussa haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys. Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimuksia koskevan 28 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota myös muun muassa ympäristön ja talouden kannalta kestäviin teknisen huollon järjestelyihin.

Maakuntakaavassa on osoitettu Kuopion seudun alueelle kaksi jätteenkäsittelyaluetta, jotka ovat Heinälamminrinne Kuopiossa ja Airaksela Karttulasella. Heinälamminrinteen aluevara on tarkoitettu muun muassa tavanomaisen jätteen loppusijoitukseen ja biojätteen käsittelyyn. Airakselan jätteenkäsittelyalueella tapahtuu metallijätteen, erityisesti romuajoneuvojen vastaanottoa ja murskaustoimintaa ja loppusijoitusta. Toimintaa on tarkoitus laajentaa ja aloittaa myös muun muassa rakennus- ja teollisuusjätteen ja pilaantuneitten maitten käsittely ja loppusijoitus nykyistä laajemmalla alueella. Maakuntakaavassa tähän on varauduttu osoittamalla alueelle jätteenkäsittelyalue (EJ 32. 795) ja sitä ympäröivä suojavyöhyke (sv-2 32.795).

Jätteenkäsittelyalueen merkinnän kuvauksen mukaan merkinnällä osoitetaan jätteenkäsittelyalueita, jotka voivat sisältää tavanomaisen jätteen, biologisesti käsiteltävän jätteen, kierrätysmetallien, pilaantuneiden maiden ja ongelmajätteiden käsittely- ja loppusijoitusalueita.

Airakselan kierrätyskeskuksen alue sijaitsee Savon pääradan ja Airakselan seisakkeen eteläpuolella. Rautatieltä johtaa pistoraide kierrätyslaitokselle. Voimassa olevassa seutukaavassa kierrätyslaitoksen nykyinen toiminta-alue on osoitettu yhdyskuntateknisen huollon ja kaatopaikan kohdemerkinnällä (ET) ja ympäröivä likimääräisesti maakuntakaavan jätteenkäsittelyaluetta vastaava alue teollisuustoimintojen alueeksi (T). Lähistöllä on Airakselan kyläasutusta ja koulu. Lähimmät vakituksessa asuinkäytössä olevat kiinteistöt sijaitsevat noin 300 metrin etäisyydellä maakuntakaavan jätteenkäsittelyalueesta.

Airakselan kyläalue sijaitsee pääasiassa tienvarsi- ja tienvarsi- ja pohjoispuolella. Airaksela on maakuntakaavassa osoitettu kylänä (AT2 32 050), jonka suunnittelutavoitteena on haja-asutusluonteisen lisärakentamisen suosiminen nykyisen asutusrakenteen vahvistamiseksi. Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan alueen käytön suunnittelussa ja kehittämistoiminnassa on huomioitava kylän ominaispiirteet ja edistettävä kylän kehittämistä. Kylä ei kuulu kuitenkaan varsinaisiin maakuntakaavassa erikseen osoitettuihin kehitettäviin kyliin. Kun otetaan huomioon Airakselan kyläasutuksen etäisyys ja sitä koskeva maakuntakaavan tavoite, ympäristöministeriö katsoo, että Ai-

rakselan jätteenkäsittelyalue suoja-alueineen eivät ole esteenä maakuntakaavassa tarkoitettulle kylän lisärakentamiselle.

Jätteenkäsittelyalueen suoja-alue on enimmillään noin 300 metrin levyinen ja sijoittuu luoteisosastaan henkilö B:n omistaman tilan alueelle. Suojavyöhyke on tarpeen kierrätyslaitoksen toiminnasta lähiympäristölle aiheutuvien haittojen kuten melun ja pölyn vähentämiseksi. Suojavyöhykettä koskevaan merkintään liittyy Airakselan kierrätyslaitoksen osalta suunnittelumääräys, jonka mukaan suojavyöhykkeen rajan sisäpuolella alueen käytön suunnittelussa ja rakentamisessa on otettava huomioon jätteenkäsittelyalueen ympäristövaikutukset. Jätteenkäsittelyalueen toiminnan vaikutus suoja-alueen maankäyttöön ja rakentamiseen tulee siten tarkemmin arvioitavaksi ja huomioon otettavaksi yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.

Kaavalla ratkaistaan alueidenkäytölliset edellytykset toiminnan sijoittumiselle sekä suhde muuhun alueidenkäyttöön. Muilta osin sijoittumisen ja toiminnan edellytykset ratkaistaan ympäristölupamenettelyssä. Kierrätyskeskuksen toiminnalla on lainvoimainen ympäristölupa, joka sisältää lupamääräykset muun muassa päästöistä, niiden ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä muista toimista pilaantumisen ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi.

Ympäristöministeriö katsoo, että Airakselan jätteenkäsittelyalueen varaus suoja-alueineen täyttää maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset muun muassa alueiden käytön ekologisen kestävyyden sekä ympäristön ja talouden kannalta kestävien teknisen huollon järjestelyjen osalta eikä ole muutoinkaan lainvastainen. Maakuntakaavasta ei tältä osin myöskään ei aiheudu henkilö B:lle maanomistajana kohtuutonta haittaa.

4.2.3 Yhdistys C

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Osallistuminen ja vuorovaikutuksen riittävyys

Kaavoitus perustuu eri tahojen vuorovaikutukseen eikä osallisuus kaavoituksessa ole riippuvainen maanomistuksesta. Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n mukaan kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehtoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiin, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Maakuntakaavan vireilletulosta on ilmoitettu maankäyttö- ja rakennuslain 7 §:n mukaisen kaavoituskatsauksen yhteydessä ja kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut yleisesti nähtävillä ja osalliset ovat voineet jättää sitä koskevia huomautuksia. Maakuntakaavaa koskeva luonnos ja ehdotus ovat olleet yleisesti nähtävillä ja osalliset ovat voineet esittää asiasta mielipiteensä. Nähtävilläolojen lisäksi asiasta on pidetty useita kaikille avoimia yleisötilaisuuksia, joissa asiasta on voinut keskustella ja antaa sitä koskevaa palautetta. Maakuntakaavaehdotusta koskeva aineisto on ollut Pohjois-Savon liiton internet-sivuilla, jota kautta ehdotuksesta on myös voinut antaa palautetta.

Ympäristöministeriö katsoo, että kaavan valmistelu on tapahtunut maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön edellyttämässä riittävässä vuorovaikutuksessa osallisten kanssa. Kaavaa laativan maakunnan liiton asiana on ollut ratkaista, millä tavoin kaava-aineiston nähtävillä

asettamisen yhteydessä tapahtuvan mielipiteitten esittämismahdollisuuden lisäksi tapahtuva muu vuorovaikutus on järjestetty. Sitä seikkaa, ettei yhdistystä ole erikseen kutsuttu osallistumaan suunnitteluun, ei voida pitää menettelyvirheenä. Maakuntakaavan hyväksyvän maakuntavaltuuston asiana on myös ollut päättää, missä määrin esitetyt mielipiteet on otettu huomioon.

Selvitysten riittävyys

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 1 §:n mukaan kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat.

Kaavan laatimisen yhteydessä tarvittavien selvitysten ja arviointien yksityiskohtaisuuteen vaikuttavat muun muassa kaavataso, kaavan ohjausvaikutuksen yksityiskohtaisuus ja vaikutusten merkittävyys. Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueiden käyttämisestä eri tarkoituksiin, mikä on otettava huomioon kaavan sisällön ja vaadittavien selvitysten yksityiskohtaisuuden suhteen. Selvitysten perusteella on kuitenkin voitava varmistua siitä, että maakuntakaavan sallimien toteuttamisvaihtoehtojen puitteissa on löydettävissä maakuntakaavan sisältövaatimukset täyttävä ratkaisu.

Kuopion seudun yhdyskuntarakenteessa on varauduttava muun muassa odotettavissa olevaan asukasmäärän lisääntymiseen sekä asumisväljyyden kasvuun. Kuopion seudun yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi asettavat haasteita erityisesti luonnonolot ja vesistöisyys. Maakuntakaavaa laadittaessa on tutkittu neljää erilaista rakennevaihtoehtoa sekä julkisen liikenteen järjestämismahdollisuuksia. Lähtökohtana rakennevaihtoehtojen muodostamiselle on ollut Kuopion seudun rakenneselvitys. Rakennemallien vaikutuksista on tehty selvitys, jonka yhteydessä on tarkasteltu muun muassa yhdyskuntataloudellisia ja ekologisia vaikutuksia sekä vaikutuksia maisemaan ja luontoon. Rakennemallivaihtoehtoista kolmen vaihtoehdon pohjalta on muodostettu yhdistelmä-rakennemalli maakuntakaavan suunnitteluratkaisujen lähtökohdaksi.

Yhdistelmä-rakennemallin vaikutuksista on erikseen tehty laaja vaikutusten arviointi. Arviointi on koskenut muun muassa ekologisia ja sosiaalisia vaikutuksia ja vaikutuksia maisemaan ja luontoon sekä luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukaisen arvioinnin (jäljempänä Natura-arviointi) tarvetta. Luontovaikutusten osalta on arvioitu myös vaikutuksia ekologiseen verkostoon. Maakuntakaavassa Laivonsaaren ei ole osoitettu taajamatoimintojen aluevarausta, mutta kaavassa on Neulaniemen kärjestä sekä Niuvasta Laivonsaaren eteläosaan osoittavat yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa tarkoittavat nuolimerkinnot. Yhdistelmä-rakennemallin vaikutuksia koskevassa selvityksessä on todettu, että Laivonsaaren eteläosan rakentamismahdollisuuksia yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tutkittaessa suunnitelmasta on tehtävä Natura-arviointi.

Natura-arvioinnissa arvioidaan suunnitelman vaikutuksia alueen Natura 2000 -verkostoon kuulumisen perusteena oleviin luonnonarvoihin. Suunnitelman sisällön on oltava siinä määrin täsmennytyt, jotta nämä vaikutukset voitaisiin riittäväällä tavalla arvioida. Suunnitelman sisältö kuten mahdollisen rakentamisen sijoittuminen ja määrä selvitetään ja ratkaistaan yksityiskohtaisemmalla kaavalla, jossa yhteydessä on tehtävä Natura-arviointi. Neulaniemen kärjen taajamatoimintojen aluevarauksen toteuttamisella yksinään ei etäisyytensä ja Laivonsaaren Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen saarisijainnin vuoksi voida katsoa olevan todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia Laivonsaaren Natura 2000 -verkostoon kuulumisen perusteena oleville luonnonarvoille.

Yhdistelmärakennemallin vaikutus selvityksessä oli tarkasteltu myös rakennemallia, joka olisi sisältänyt rakentamista Neulaniemen kärjen lisäksi myös Laivonsaaren eteläosaan. Selvityksessä on todettu, että tällaisesta suunnitelmasta tulisi tehdä Natura-arviointi.

Maakuntakaavasta on tehty myös kokonaisvaikutusten arviointi yhdistelmärakennemallin ja maakuntakaavaa koskevan luonnoksen vaikutusten arvioinnin pohjalta. Tässä arvioinnissa on arvioitu vaikutuksia muun muassa ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön, rakennettuun ympäristöön, maisemaan ja kulttuuriin sekä luontoon, luonnonvaroihin ja Natura 2000 -verkostoon Natura-arvioinnin tarpeen kannalta. Vaikutusten arviointiin liittyy myös selvitys kaavan toteuttamisesta mahdollisesti aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisystä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevien erityistavoitteiden mukaan alueiden käytössä on varmistettava valtakunnallisesti merkittävien kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen säilyminen. Rakennettua kulttuuriympäristöä ja valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurihistoriallisia ympäristöjä koskeva julkaisu (Ympäristöministeriö, Museovirasto, rakennushistorian osasto, julkaisu 16, 1993) sekä valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita koskeva julkaisu (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992) ovat viranomaisen laatimia valtakunnallisia inventointeja, jotka valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Maakuntakaavaa laadittaessa on tehty myös kulttuuriympäristöselvitys, jota varten rakennus- ja maisemainventointia koskeva aineisto on läpikäyty historian, rakennushistorian ja maisemallisten arvojen osalta. Neulaniemen länsiranta kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Puijon maisema-alueeseen, mikä on ollut suunnittelun lähtökohtana.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityinen aluekokonaisuus Vuoksen vesistöalue on otettu huomioon maakuntahallituksen hyväksymissä maakuntakaavan lähtökohdissa ja tavoitteissa. Tavoite on myös vaikuttanut kaavan sisältöön muun muassa Kallaveden, Juurusveden ja Suvasveden osalta.

Liito-orava on luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan Euroopan yhteisön lajisuojelua koskevien erityissäännösten mukaisesti luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä IV (a) tarkoitettu eläinlaji, joihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Koska maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, kaavan toteuttamiselle on yleensä löydettävissä yksityiskohtaisemman suunnittelun avulla luonnonsuojelulain asettamien reunaehtojen mukainen ratkaisu. Maakuntakaavassa ei ole myöskään sellaisia maankäyttöratkaisuja, jotka olisivat yksityiskohtaisemman suunnittelun kannalta siinä määrin täsmällisesti rajattuja, että edellä mainittujen luontotyyppien ja suojeltavien lajien kartoitus tällaisilla alueilla olisi ollut tarpeen. Tämän vuoksi maakuntakaava on voitu laatia siten, ettei sen yhteydessä ole Neulaniemen osalta erikseen kartoitettu ja otettu huomioon liito-oravan esiintymispaikkoja.

Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaava perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n edellyttämiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin.

Neulaniemen taajamatoiminnot, virkistysalue ja viheryhteystarve

Neulaniemen länsirannan saavutettavuus Kuopion keskusta-alueelta on hyvä, joten sen sijaintia on pidettävä alue- ja yhdyskuntarakenteen kannalta tarkoituksenmukaisena. Neulaniemen alue on pääosin Kuopion kaupungin omistuksessa. Taajamatoimintojen aluevaraus mahdollistaa muun muassa asumiseen, palvelu- ja työpaikkatoimintaan tarkoitettujen rakentamisen yksityiskohtaisemman suunnittelun alueelle, jossa yhteydessä ratkaistaan rakenta-

misen tehokkuus ja muu toteuttamistapa. Taajamatoimintojen aluevaraukseen liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava suunnittelulla ympäristöönsä tavalla, joka eheyttää yhdyskuntarakennetta, vahvistaa taajaman omaleimaisuutta ja turvaa ympäristö-, virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvot.

Neulaniemen alue ei sisälly edellä mainittuun rakennettua kulttuuriympäristöä ja valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurihistoriallisia ympäristöjä koskevaan inventointiin, joka valtakunnallisten alueidenkäyttötavoittein mukaan on alueidenkäytön suunnittelun lähtökohтия. Neulaniemen aluetta ei ole todettu myöskään maakuntakaavaa laadittaessa tehdyn kulttuuriympäristöinventoinnin yhteydessä maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöalueeksi. Lukuun ottamatta niemen ulointa kärkeä, jossa osa Yhdistys C:n hallinnassa vuokrasopimuksen perusteella olevista alueista sijaitsee, niemen länsiranta sekä muun muassa Laivonsaaren eteläosa ja Niuva kuuluvat valtakunnallisesti merkittävään Puijon maisema-alueeseen. Maisema-alue on osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tärkeän alueen merkinnällä, joka on alueen erityisominaisuutta tarkoittava merkintä (MA-V 11.610). Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on otettava huomioon maisema-alueen tai maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuudet ja ominaislaatu. Alueen erityispiirteitä tulee vaalia. Valtakunnallisesti merkittävien alueiden suunnittelussa on lisäksi pyydetty lausunto muun muassa alueelliselta ympäristökeskukselta. Maakuntakaavassa on käytetty samaa merkintää (MA-V) siitä riippumatta, onko kysymyksessä valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö tai valtakunnallisesti merkittävä maisema-alue.

Alueen suunnitteleminen taajamatoimintojen tarpeisiin tulee uudisrakentamisen myötä todennäköisesti muuttamaan Neulaniemen pääosin vapaa-ajan asunnoista koostuvan alueen kylämäistä luonnetta. Edellä selostetut suunnittelumääräykset kuitenkin edellyttävät yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa alueen ominaispiirteiden huomioon ottamista Neulaniemessä.

Pienen Neulalahden lehto on maakuntakaavassa osoitettu luonnonsuojelualueena (SL 11.554) ja se sijoittuu taajamatoimintojen aluevarauksen sisälle. Ympäristöministeriö katsoo, että taajamatoimintojen aluevaraukseen liittyvä suunnittelumääräys turvaa yksityiskohtaisemman suunnittelun Pienen Neulalahden lehdon luonnonsuojelualueen läheisyydessä siten, etteivät sen suojeluarvot vaarannu ja sen yhteys ekologiseen verkostoon säilyy.

Maakuntakaavassa on osoitettu viheryhteystarvetta tarkoittavalla kehittämisperiaatemerkinnällä virkistysalueverkostoon ja ekologiseen verkostoon kuuluvat viher- ja virkistysyhdytydet. Tällainen pohjois-eteläsuuntainen (Laivonsaari-Neulaniemi-Haminanlahti) yhteystarve on osoitettu myös Laivonsaaren ja Neulaniemen kautta. Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan alueen käytön suunnittelussa on huolehdittava siitä, että yhteys säilyy tai toteutuu jatkuvuuden ja esteettömyyden turvaavalla tavalla ja huomioi virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet, alueen maisema-arvot, arvokkaiden luontokohteiden säilymisen sekä lajiston liikkumis- ja leviämismahdollisuudet. Seutukaavoihin verrattuna Kuopion seudun suojelualueiden verkosto on täydentynyt muun muassa valtakunnallisten suojeluohjelmien ja Natura 2000 -verkoston toteutumisen myötä. Neulaniemen kautta kulkeva viheryhteys on ekologien verkoston kannalta erittäin merkittävä. Viheryhteystarvemerkintä suunnittelumääräyksineen turvaa sen säilymisen myös lajiston liikkumisen kannalta.

Neulaniemen lähivirkistysalue (VL 11.433) on laajuudeltaan seutukaavan virkistysaluevarausta pienempi ja sijoittuu niemen pohjoisosan länsirannalle. Taajamatoimintojen aluevaraus voi käsittää kaikki taajamissa esiintyvät toiminnot, joita rakentamisen lisäksi ovat muun muassa puistot ja muut viheralueet. Maakuntakaava on seutukaavaa yleispiirteisempi alueidenkäytön suunnitelma ja siinä osoitetaan aluevarauksia, joilla on merkitystä useamman kuin yhden kunnan alueidenkäytön yhteensovittamisen kannalta. Virkistyskäytön

kannalta merkitystä on myös läheisellä maakuntakaavassa maa- ja metsätalousvaltaiseksi osoitetulla alueella, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY). On myös otettava huomioon, että maakuntakaavassa Kuopion seudulle on osoitettu virkistysalueita jopa enemmän kuin voimassa olevassa seutukaavassa, erityisesti läheisiin Kallaveden saariin.

Yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa osoittava nuolimerkintä, Laivonsaari

Maakuntakaavassa on yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa koskevalla nuolimerkinnällä on osoitettu sellaiset taajamien yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta tavoiteltavat tulevaisuuden päälaajenemissuunnat, joilla voidaan katsoa olevan maakunnallista ja seudullista merkitystä. Merkintä on kehittämisperiaatemarkintä. Merkintää voidaan maakuntakaavassa käyttää esimerkiksi silloin, kun taajamatoimintojen muutos ja tavoitteellinen aluerajaus on tarkoituksenmukaista osoittaa yleiskaavalla, mutta on olemassa seudullista intressiä laajenemissuunnan ohjaukseen. Kehittämisperiaatemarkintä mahdollistaa alueeseen kohdistuvien eri tarpeitten kuten asumisen, vapaa-ajan asumisen, virkistyksen ja suojelun tarkemman selvittämisen ja sekä yhteen sovittamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Kaupunkirakenteen ulottamista Laivonsaaren eteläosaan on sen sijainnin vuoksi pidettävä Kuopion yhdyskuntarakenteen kannalta tarkoituksenmukaisena. Saassa sijaitsevan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen (SL 11.505) luontoarvot voivat kuitenkin asettaa rajoituksensa yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle, jossa yhteydessä on tehtävä Natura-arviointi. Tämä seikka on todettu myös maakuntakaavaa laadittaessa tehdyn rakennevaihtoehtojen vaikutusarvioinnin yhteydessä. Luontoarvojen kannalta herkin sijainnin vuoksi yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa Laivonsaaren eteläosaan on pidettävä myös seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävänä.

Merkintään liittyy tältä osin yksityiskohtaisemman suunnittelun reunaehtoina suunnittelumääräys, jonka mukaan alueen taajamatoimintojen ja liikennejärjestelyiden suunnittelussa on otettava huomioon, etteivät alueen Natura 2000 -verkostoon kuulumisen perusteena olevat luonnonarvot luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikenny. Suunnittelussa on lisäksi erityisesti otettava huomioon vaikutukset alueen kulumiseen ja pintavalumasuhteisiin.

Niuvan alue ja Laivonsaaren eteläosa kuuluvat myös Puijon valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen (MA-v 11.610), jota koskevaan merkintään liittyy edellä selostettu suunnittelumääräys. Niuvan alue on myös edellä mainitun inventoinnin mukainen valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Niuvan alueella on valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/1985) nojalla suojeltu kolme rakennettua aluetta. Niuvan alue on maakuntakaavassa osoitettu myös rakennussuojelualueena (SR 11.601). Merkintään liittyvän suunnittelumääräyksen mukaan alueen tai kohteen suunnittelussa ja käytössä on otettava huomioon kulttuuriympäristön vaaliminen ja turvattava merkittävien kulttuuriarvojen ja ominaispiirteiden säilyminen. Alueen suunnittelussa on pyydettävä lausunto alueelliselta ympäristökeskuksesta ja Museovirastolta.

Jos yhdyskuntarakennetta laajennetaan Laivonsaareen, yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ratkaistaan myös muun muassa kunnallistekniikan ja liikenteen järjestämismahdollisuudet Laivonsaareen tarkempien selvitysten ja vaikutusarviointien perusteella ottaen huomioon maakuntakaavan ohjausvaikutus.

Neulalahden venesatama

Kuopion seudun hyvät virkistysveneilyn edellytykset ja lisääntyvä veneilyharrastus edellyttävät riittävän ja palveluiltaan tasokkaan satama- ja retkisatamaverkoston luomista. Poh-

jois-Savon ympäristökeskus on laatinut Kuopion seudun järviolueille satama-, laituri- ja rantautumispaikkojen kehittämistarvetta koskevia selvityksiä, jotka ovat olleet kaavan varauksen lähtökohtina. Maakuntakaavassa on osoitettu vähintään seudullisesti merkittävät retki-, koti- ja käyntisatamat venesatamaa ja rantautumispaikkaa tarkoittavalla merkinnällä (Iv). Neulalahden venesatama sijoittuu kaupungin keskusta-alueen ja sen palvelujen tuntumaan ja sillä voidaan katsoa olen vähintään seudullinen merkitys. Muita merkitykseltään paikallisia venesatamia ja rantautumispaikkoja on mahdollista sijoittaa yksityiskohtaisemman suunnittelun perusteella. Maakuntakaavan varaukset eivät ole myöskään esteenä jo olemassa olevien merkitykseltään paikallisten venesatamien käyttämiselle ja kehittämiselle.

Johtopäätös

Ympäristöministeriö katsoo, että Neulaniemen taajamatoimintojen ja lähivirkistysalueen varaukset, Laivonsaareen suuntautuvat yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa tarkoittavat nuolimerkinnot, Neulalahden venesataman ja rantautumispaikan varaus sekä viheryhteystarvetta osoittava merkintä täyttävät maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset muun muassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisen, tarkoituksenmukaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä alueidenkäytön ekologisen kestävyyden, ympäristön ja talouden kannalta kestävin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyjen, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimisen sekä virkistykseen soveliaiden alueiden riittävyden osalta. Maakuntakaava ei tältä osin ole myöskään muutoin lainvastainen eikä sillä ei ole vaikutusta suoraan maanomistajaan tai maata vuokraoikeuden nojalla hallitsevan oikeuksiin, joten maakuntakaavasta ei tältä osin myöskään aiheudu näille kohtuutonta haittaa.

Siltä osin kuin valituksessa on vastustettu maakuntakaavan määräämistä tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman ympäristöministeriö viittaa kohdassa 4.6 lausuttuun.

4.2.4 Yhdistykset D ja E

Tutkimatta jätetyt ja hylätyt väitteet

Pihlajaharjun osayleiskaavan valmistelu

Yhdistysten väitteet, jotka koskevat Kuopion kaupungin laiminlyöntiä pyytää Pihlajaharjun osayleiskaavan laatimisen yhteydessä maankäyttö- ja rakennuslain 210 §:n 2 momentin mukainen ympäristöministeriön suostumus hyväksyä yleiskaava seutukaavasta poiketen sekä ympäristöministeriön menettelyä asiassa, ympäristöministeriö jättää maakuntakaavan vahvistamisasian yhteydessä tehtyinä tutkimatta.

Museoviraston lausunto

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 13 §:n mukaan maakuntakaavaehdotuksesta on pyydetty lausunto muun muassa maakuntakaavan kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä. Pihlajaharjun alue ei sisälly rakennettua kulttuuriympäristöä ja valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurihistoriallisia ympäristöjä koskevaan julkaisuun (Ympäristöministeriö, Museovirasto, rakennushistorian osasto, julkaisu 16, 1993), joka on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtia ja jonka osalta Museovirasto toimii asiantuntijaviranomaisena. Tämän vuoksi Museovirastoa ei tältä osin ole pidettävä maakuntakaavan kannalta keskeisenä viranomaisena. Kaava-asiakirjoihin liitetystä maakuntakaavaehdotuksesta jätettyjä muistutuksia ja lausuntoja koskevasta yhteen-

vedosta käy ilmi, että Museovirasto on kuitenkin antanut lausunnon. Pohjois-Savon liiton ilmoituksen mukaan Museoviraston lausunto on pyydetty myös kaavan valmisteluvaiheessa. Ympäristöministeriö hylkää lausunnon pyytämättä jättämistä koskevan väitteen.

Valituksen asiaratkaisu

Ympäristöministeriö hylkää valituksen

Perustelut

Selvitysten riittävyys ja täydennysrakentaminen Pihlajaharjun osalta

Maakuntakaavan laatimisen yhteydessä tehtäviä selvityksiä koskevien vaatimusten osalta ympäristöministeriö viittaa edellä kohdassa 4.2.3 Yhdistys C:n valituksen johdosta lausuttuun.

Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan taajamatoimintojen laajennusalue (A) Pihlajaharjulla sijoittuu Natura 2000 -verkostoon kuuluvan kaksiosaisen alueen läheisyyteen. Pihlajaharjun alueelle on laadittu osayleiskaava. Osayleiskaavaa on valmisteltu samanaikaisesti maakuntakaavan kanssa. Osayleiskaava mahdollistaa täydennysrakentamista Pihlajaharjun alueelle.

Osayleiskaavan laadintaa varten Pihlajaharjun alueella on tehty luontoselvityksiä, jossa yhteydessä on tutkittu muun muassa idänlehväsamman ja liito-oravan esiintymistä alueella. Osayleiskaavan valmistelun yhteydessä on tehty myös luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointi.

Pohjois-Savon ympäristökeskus on antanut Natura-arvioinnista luonnonsuojelulain 65 §:n 2 momentin mukaisen lausunnon, jossa arviointi on todettu menetelmällisesti ja sisällöllisesti asianmukaiseksi. Lausunnossa on todettu myös, ettei Pihlajaharjun osayleiskaavan mahdollistama täydennysrakentamisen ja Puijon osayleiskaavan mukaisen Antikkalan uuden laskettelurinteen toteuttamisen yhteisvaikutus Natura 2000 -verkostoon kuuluvaan alueeseen ole merkittävä.

Osayleiskaava on hyväksytty 15.5.2006. Kuopion hallinto-oikeus on 13.6.2007 antamallaan päätöksellä hylännyt kaavasta tehdyn valituksen. Hallinto-oikeuden päätös ei ole vielä lainvoimainen.

Maakuntakaavan valmistelussa on voitu käyttää hyväksi osayleiskaavan laatimista varten tehtyjä selvityksiä ja arviointeja, mikä on ollut myös perusteltua ottaen huomioon selvityksiä ja vaikutusarviointeja koskevat maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön säännökset sekä maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä alueiden käyttöä koskevana suunnitelmana.

Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue on maakuntakaavassa osoitettu luonnonsuojelualueiksi (SL 11.541 ja SL 11.554). Suojelun perusteena ovat muun muassa alueilla esiintyvät lehdot, boreaaliset luonnonmetsät, muu kasvillisuus kuten myyränporras, idänlehväsammas ja korpipohtosammas sekä linnusto.

Maakuntakaavan keskeisiä tavoitteita on ollut yhdyskuntarakenteen eheyttäminen. Pihlajaharjun alueen etäisyys Kuopion keskustasta on noin kolme kilometriä ja se sijaitsee keskeisesti Kuopion kaupunkirakenteessa.

Maakuntakaavan taajamatoimintojen aluevarausta koskevaan merkintään liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan uusi rakentaminen ja maankäyttö on sopeutettava suunnittelulla ympäristöönsä tavalla, joka muun muassa turvaa ympäristö-, virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvot. Lisäksi suunnittelumääräyksen mukaan alueen käytössä ja suunnittelussa on huolehdittava siitä, ettei hanke tai suunnitelma yksinään tarkasteltuna tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa luonnonsuojelun 65 §:n tarkoittamalla tavalla merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkostoon kuulumisen perusteena olevia luonnonarvoja muun muassa kyseisten alueiden osalta. Suunnittelumääräyksen mukaan suunnittelussa on erityisesti otettava huomioon vaikutukset Natura-alueiden pohjavesi- ja pintavalumaolosuhteisiin, maaston kulumiseen ja pienilmastoon.

Maakuntakaavan taajamatoimintojen ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden väliin on maakuntakaavassa osoitettu lähivirkistysalue (VL), jonne virkistyskäyttöä on mahdollista ohjata ja mikä osaltaan edesauttaa näiden alueiden luonnonarvojen säilymisen turvaamisesta. Myös lähivirkistysalueen varausta koskevaan merkintään liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan alueen virkistyskäytön ohjaus ja maankäyttö on suunniteltava siten, ettei näihin Natura-alueisiin kohdistu luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamalla tavalla kulluttavaa tai muuta alueiden perusteena olevia luonnonarvoja heikentävää vaikutusta. Virkistyskäytön tarpeitten yhteensovittaminen luonnonarvojen turvaamisen vaatimuksiin on mahdollista lisäksi ottaa huomioon Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Pihlajaharjun osayleiskaavaa laadittaessa on tehty melutekninen selvitys moottoritien ja Kallantien liikenteen meluhäiriöistä sekä selvitykset melun vaikutuksista yö- ja päiväme-lun osalta ennustetilanteissa vuosina 2020 ja 2030. Maakuntakaavan mahdollistama Pihlajaharjun täydennysrakentaminen edellyttää osayleiskaavan lisäksi asemakaavan laatimista alueelle, missä yhteydessä muun muassa suunnitteluratkaisuin ja kaavamääräyksiin on varmistettavissa rakentamisen toteuttaminen siten, että se täyttää edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle.

Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaava perustuu Pihlajaharjun osalta riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin sekä vaikutusarviointeihin. Maakuntakaavan on tältä osin katsottava täyttävän myös maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset muun muassa tarkoituksenmukaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen, ekologisen kestävyyden sekä luonnonarvojen vaalimisen osalta eikä sitä ole pidettävä muutoinkaan lainvastaisena.

Muut valituksessa esitetyt vaatimukset

Muiden valituksessa esitettyjen maakuntakaavan sisältöä koskevien vaatimusten osalta ympäristöministeriö viittaa edellä kohdassa 4.2.3 Yhdistys C:n valituksen johdosta lausuttuun. Siltä osin kuin valituksessa on vastustettu maakuntakaavan määräämistä tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman ympäristöministeriö viittaa kohdassa 4.6 lausuttuun.

4.2.5 Henkilö F

Ympäristöministeriö hylkää valituksen.

Perustelut

Ympäristöministeriö viittaa edellä kohdassa 4.2.3 Yhdistys C:n valituksen johdosta lausuttuun ja toteaa lisäksi seuraavaa:

Mikäli Kuopion seudun yhdyskuntarakennetta on tarkempien selvitysten ja vaikutusten arviointien perusteella mahdollista laajentaa Laivonsaaren eteläosaan, yhdyskuntarakenteen tarkoituksenmukaisuuden sekä ympäristön ja talouden kannalta kestävän liikenteen järjestelyjen on katsottava edellyttävän, että yhteys saareen on myös Niuvasta.

Henkilö F:n omistukseen siirtyneellä tilalla sijaitseva entisen maatilan alue on eräiden muiden Niuvanniemen alueella sijaitsevien rakennettujen alueitten ohella suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/1985) nojalla ympäristöministeriön päätöksellä vuonna 1994. Suojelupäätöksessä on määrätty, että Niuvanniemen aluekokonaisuutta kehitettäessä ja hoidettaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennetun ympäristön ja luonnonmaiseman väliseen tasapainoon ja vapaina avautuvien maisemien säilyttämiseen ja alueen ominaispiirteiden vahvistamiseen.

Yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntaa tarkoittavaan nuolimerkintään sisältyy edellä kohdassa 4.2.3 yhdistys C:n valituksen johdosta annetussa lausumassa selostettu kulttuuriympäristön arvojen huomioon ottamista koskeva vaatimus maiseman, rakennushistorian ja historian osalta. Henkilö F:n tilan alue sijaitsee myös maakuntakaavan rakennussuojelualueella (SR 11.601) sekä kulttuurimaiseman tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti tärkeällä alueella, joita tarkoitaviin merkintöihin liittyvät myös edellä kohdassa 4.2.3 selostetut suunnittelumääräykset.

Ympäristöministeriö katsoo, että rakennussuojelupäätökseen liittyvien suojelumääräysten ohella Laivonsaareen johtavan yhteyden yksityiskohtaista suunnittelemista ohjaavat suunnittelumääräykset turvaavat henkilö F:n tilan entisen maatilan alueen suojeluarvojen huomioon ottamisen ja että maakuntakaava tältä osin täyttää maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset muun muassa maiseman ja kulttuuriperinnön vaalimisen osalta eikä ole muutoinkaan lainvastainen. Maakuntakaavasta ei tältä osin myöskään aiheudu henkilö F:lle maanomistajana kohtuutonta haittaa.

4.2.6 Henkilöt G ja H

Viitaten jäljempänä vahvistamatta jätettyjä aluevarauksia ja kaavamerkintöjä koskevassa kohdassa 4.3. esitettyihin perusteluihin ympäristöministeriö hyväksyen samalla valituksen jättää Kuopion Ritoniemen aluetta koskevan matkailupalvelujen aluevarauksen (RM 11.332) vahvistamatta lukuun ottamatta 3.3.2000 vahvistetun osayleiskaavan mukaisen matkailupalvelujen alueen (RM-1) käsittämää aluetta.

4.3 Vahvistamatta jätetyt aluevaraukset ja kaavamerkinnot

Valtateiden 9 ja 17 runkotiemerkintä

Maantielain (503/2005) 4 §:n mukaan liikenne- ja viestintäministeriö määrää, miltä osin valta- ja kantatiet ovat valtakunnallisesti merkittäviä runkoteitä. Runkotiet yhdistävät maakunnalliset keskuksat pääkaupunkiseutuun, rajanylityspaikoille ja toisiin maakuntakeskuksiin. Runkotiet palvelevat ensisijaisesti pitkämatkaista liikennettä ja niille on tarpeen asettaa niiden liikenteenvälitystehtävän johdosta korkeat laatuvaatimukset sujuvan liikenteen turvalliseksi hoitamiseksi. Tämä edellyttää muun muassa liittymien määrän rajoittamista. Runkotieksi määrittämisellä tulee siis olemaan erityinen merkitys kyseisiä teitä ympäröivän maankäytön suunnitteluun.

Liikenne- ja viestintäministeriön valtakunnallisesti merkittävien liikenneverkkojen runkoverkkojen määrittämistä käsitelleen työryhmän mietinnössä 26.9.2006 (LVM 43/2006) on perusteltu valtatie 9 (Turku-Kuopio) osuuden Jyväskylä-Kuopio jättämisestä runkoverkkoa koskevan esityksen ulkopuolelle sillä, että tiejaksolla ei ilmene merkittävää liikennekysyntää, eivätkä tiejaksolla tarvittavat liikenneturvallisuutta parantavat toimet edellytä valtatieä korkeampaa asemaa. Valtatie 17 (Kuopio-Joensuu) jättämisestä esityksen ulkopuolelle perustellaan myös vähäisellä liikennemäärällä sekä sillä, että tien määrittely runkotieksi ei ole perusteltua valtakunnallisen aluerakenteen eikä tien merkittävään kehittämistarpeeseen varautumisen kannalta. Vahvistetussa Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa valtatie 17 ei ole merkitty runkotieksi. Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaavassa ei ole esitetty riittäviä perusteita valtateiden 9 ja 17 merkitsemiseksi runkoteiksi ja jättää kyseisten tieosuuksien merkitsemisen runkoteiksi vahvistamatta.

Pihkainmäen taajamatoimintojen aluevaraus (A 32.003)

Karttulan Pihkainmäen taajamatoimintojen aluevaraus on maakuntakaavassa osoitettu olemassa olevan maantien 551 pohjoispuolella sijaitsevan taajama-alueen lisäksi huomattavan laajana myös tien eteläpuolelle. Kysymyksessä on Kuopion kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteen kehityksen kannalta merkittävä uusi, lähinnä asuntorakentamiseen tarkoitettu alue. Pihkainmäen taajama-alue on sisällytetty maakuntakaavan perusteena olevan yhdistelmäsuojelumallin vaikutusarviointiselvitykseen. Vaikutusarviointiin ei kuitenkaan sisälly maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n edellyttämiä riittäviä selvityksiä sen arvioimiseksi täyttääkö varauksen laajennus maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimukset muun muassa tarkoituksenmukaisen yhdyskuntarakenteen sekä ympäristön ja talouden kannalta kestävien liikenteenjärjestelyjen osalta.

Tämän vuoksi ympäristöministeriö jättää vahvistamatta Karttulan Pihkainmäen taajamatoimintojen aluevarauksen (A 32.003) siltä osin kuin se sijoittuu maantien 551 eteläpuolelle.

Valkeisenkallion luonnonsuojelualue (SL 32.541)

Maakuntakaavassa luonnonsuojelualueeksi osoitetun Karttulan Valkeisenkallion luontoarvot perustuvat ensi sijassa sen geologisiin arvoihin. Luonnonsuojelualueen merkintää (SL) on maakuntakaavassa tarkoitettu käytettäväksi pääasiassa vain luonnonsuojelulain nojalla suojeltujen tai suojeltavaksi tarkoitettujen alueiden osalta. Valkeisenkallion alueella ei ole osoitettu sellaisia vähintään maakunnallisesti merkittäviä luontoarvoja, jotta luonnonsuojelualueen merkintää voisi pitää perusteltuna. Alueen luontoarvot on mahdollista ottaa huomioon ja turvata yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa. Tämän vuoksi ympäristöministeriö jättää Valkeisenkallion luonnonsuojelualuetta (SL 32.541) koskevan merkinnän vahvistamatta.

Valkeisenkallion alue on vuonna 2007 hyväksytyssä ranta-asemakaavassa osoitettu maa- ja metsätalousalueeksi, jolla on ympäristöarvoja (MY).

Ritoniemen matkailupalvelujen aluevaraus (RM 11.332)

Maakuntakaavassa on osoitettu neljä matkailupalvelujen aluevarausta (RM). Näistä Kuopion Rauhalahdessa (RM 11.331) on voimassa oleva asemakaava ja alueella toimii kylpylähotelli ja leirintäalue. Siilinjärven Tarinan alueella (RM 13.331) toimii golfkenttä ja alue on maakuntakaavan mukaisessa käytössä. Karttulan Autuaankankaalla (RM 32.331) ei ole matkailutoimintaa, mutta alueella on voimassa oleva oikeusvaikutteinen yleiskaava, joka on maakuntakaavan mukainen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan suunnitelman toteuttamisen vaikutukset Natura 2000 -verkoston alueeseen sisällyttämisen perusteena oleviin luonnonarvoihin on asianmukaisella tavalla arvioitava, jos suunnitelma todennäköisesti merkittävästi heikentää näitä luonnonarvoja. Tämä koskee myös sellaista suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Osa Kuopion Vehmersalmen Ritoniemen alueesta on ollut matkailukäytössä jo 1960-luvun lopulta saakka ja alueella on lomakylä ja laivalaituri sekä vierasvenesatama. Tällä alueella on voimassa vuonna 2000 vahvistettu yleiskaava sekä hieman suppeammalla alueella samana vuonna hyväksytty asemakaava.

Ritoniemen harjuniemi työntyy kauas Kallavedelle ja on osa Salpausselältä lähtevää harjukoskea. Alue on geologisesti ja maisemallisesti merkittävä. Ritoniemen alue on myös pohjaveden muodostumisaluetta. Niemen länsipuolella sijaitsee Keski-Kallaveden Natura 2000 -verkoston alue (FI0600036), jonka suojeluperusteena on luonto- ja lintudirektiivi.

Maakuntakaavassa Ritoniemen matkailupalveluiden aluevaraus on osoitettu samassa laajuudessa kuin voimassa olevassa vuonna 1995 vahvistetussa seutukaavassa lukuun ottamatta maisemallisesti erityisen herkkää ja luontoarvoiltaan merkittävää Ritoniemenpäättä. Varaus on huomattavasti laajempi kuin yleiskaavan vastaava varaus ja käsittää laajalti yleiskaavan maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M-2) sekä lomarakennusten rakennuspaikkoja (RA-1). Seutukaava on hyväksytty vuonna 1993, jolloin kumotun rakennuslain (370/1958) 3 §:n mukainen kaavan toteuttamisen ympäristövaikutusten selvittämistä koskeva vaatimus ei vielä ollut voimassa.

Maakuntakaavassa on otettu huomioon matkailupalvelujen alueen sijoittuminen tärkeälle pohjavesialueelle (pv) ja osittain arvokkaalle harjualueelle (ge). Suunnittelumääräyksen mukaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja rakentamisessa on otettava huomioon ympäristönsuojelulain (86/2000) 8 §:n mukainen pohjaveden pilaamiskielto. Lisäksi alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulee erityisesti ottaa huomioon alueen maisemalliset arvot ja harju-/kalliomuodostuman luonteenomaiset piirteet, ympäröivä vesi- tai kulttuuri- maisema sekä pohjaveden suojeleminen.

Kaava-asiakirjoihin ei ole liitetty selvitystä Ritoniemen RM-varauksen toteuttamisen vaikutuksista muun muassa alueen luonnonoloihin ja maisemaan eikä myöskään selvitystä olisiko kaavan toteuttamisen vaikutuksista Keski-Kallaveden Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen luonnonarvoihin tullut tehdä Natura-arviointi. Pelkästään pohjavesialuetta ja arvokasta harjualueita koskeviin merkintöihin liittyvien suunnittelumääräysten huomi-

oon ottamisen ei yksinään voida katsoa riittävästi turvaavan näiden arvojen säilymistä alueella.

Edellä sanottu huomioon ottaen ympäristöministeriö hyväksyen samalla henkilöiden G ja H valituksen jättää vahvistamatta Kuopion Ritoniemen matkailupalvelujen aluevarauksen (RM 11.332), lukuun ottamatta 3.3.2000 vahvistetun osayleiskaavan mukaisen matkailupalvelujen alueen (RM-1) käsittämää aluetta.

Vahvistamatta jätetyt aluevaraukset ja kaavamerkinnot on merkitty kaavakarttaan punaisella.

4.4 Oikaisunluonteiset korjaukset

Ympäristöministeriö on maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 6 momentin nojalla tehnyt maakuntakaavaan seuraavat oikaisunluonteiset korjaukset:

- Seututie 553 merkintä muutetaan yhdystiestä tieluokkaansa vastaavaksi seututieksi (st)
- Kuopion Rauhalahden matkailupalvelujen aluevarauksen numero RM 11.332 muutetaan numeroksi RM 11.331.

Oikaisunluonteiset korjaukset on merkitty kaavakarttaan punaisella.

4.5 Maakuntakaavan vahvistaminen

Ympäristöministeriö katsoo, että Kuopion seudun maakuntakaava muilta kuin edellä kohdassa 4.3 vahvistamatta jätetyiltä osin täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä asetetut sisältövaatimukset. Koska maakuntakaavan vahvistamiselle muilta osin ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentista johtuvaa estettä, ympäristöministeriö vahvistaa maakuntakaavan.

Samalla ympäristöministeriö vahvistaa maakuntakaava-alueella voimassa olevien seutukaavojen kumoamisen.

4.6 Maakuntakaavan voimaantulo

Maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n 1 momentin nojalla ympäristöministeriö voi kaavan vahvistamispäätöksessä määrätä maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Kuopion seudun maakuntakaava-alueesta Kuopion, Siilinjärven ja Maaningan alueilla on voimassa kolmessa vaiheessa laadittu seutukaava, joka on vahvistettu vuosina 1980, 1985 ja 1989. Entisen Vehmersalmen, nykyisen Kuopion, alueella on voimassa seutukaava, joka on vahvistettu vuonna 1995. Karttulaassa on voimassa seutukaava, joka on vahvistettu vuonna 2000. Kuopion seudulla tapahtuneen ja odotettavissa olevan kehityksen kannalta seutukaavojen maankäyttöratkaisut ovat varsinkin Kuopion, Siilinjärven ja Maaningan osalta vanhentuneita. Erityisesti tämä koskee taajamatoimintoja, liikenneverkkoa ja kaupan toimintoja. Kaupunkiseudun tavoitellun kehityksen vuoksi ja yksityiskohtaisempaa kaavoitusta ohjaavalta maakunnalliselta kaavalta edellytettävän selkeyden vuoksi on tärkeää, että ajantasainen maakuntakaava ohjaa lain tarkoittamalla tavalla kuntakaavoitusta ja muuta viranomais toimintaa heti vahvistuttuaan. Muutoksenhakuviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon valittajan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan.

Tämän vuoksi ympäristöministeriö hyläten yhdistys C:n sekä yhdistysten D ja E valitukset myös tältä osin määrää maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n 1 momentin nojalla maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

4.7 Jatkotoimenpiteet

Pohjois-Savon liiton on maankäyttö- ja rakennusasetuksen 93 §:n mukaisesti kuulutettava maakuntakaavan voimaantulosta.

Pohjois-Savon liiton tulee lisäksi lähettää jäljennös tiedoksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 95 §:n mukaisille viranomaisille otettavaksi huomioon suunnittelussa, päätöksenteossa sekä alueiden käyttöä koskeviin toimenpiteisiin ryhdyttäessä.

4.8 Oikeusvaikutukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentin mukaisesti viranomaisten on suunnitellessaan alueidenkäyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteellä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset sisältävässä maakuntakaavan osassa mainituilla alueilla. Alueella, jolla rakentamisrajoitus on voimassa, ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista.

4.9 Sovelletut oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 1 §:n 2 mom., 4 § 3 mom., 5 §, 6 §, 9 §, 17 §, 24 § 2 mom., 25 §, 27 §, 28 §, 29 §, 30 §, 31 §, 32 §, 33 § 1 ja 2 mom., 62 §, 63 §, 65 §, 188 § 3 ja 5 mom., 197 § 1 mom. ja 201 § 1 mom.

Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999) 1 §, 9 §, 10 §, 12 §, 30 §, 93 § ja 95 §

Ympäristöministeriön asetus (31.3.2000) maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä

Kuntalaki (365/1995) 86 §, 90 §, 92 § ja 100 §

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 65 § ja 66 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Ympäristöministeriön asetus ympäristöministeriön maksullisista suoritteista (1241/2003) 3 §.

4.10 Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Asuntonministeri

Jan Vapaavuori

Hallitussihteeri

Marja Mäntynen

LIITTEET Valitusosoitus
Oikaisuvaatimusohje

MAKSU JA JAKELU

Päätös, maksutta

Pohjois-Savon liitto, PL 247, 70101 Kuopio
Henkilöt G ja H

Päätös, maksu 155 euroa

Yhtiö A
Henkilö B
Yhdistys C
Yhdistykset D ja E
Henkilö F

Tiedoksi Oikeusministeriö
Sisäasiainministeriö
Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö
Opetusministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Kauppa- ja teollisuusministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Työministeriö
Pohjois-Savon ympäristökeskus
Ympäristöministeriön ympäristönsuojeluosasto

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen Ympäristöministeriön päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa korkeimman hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään kolmantenkymmenentenä (30) päivänä päätöksen antopäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Valituksen tulee olla perillä virka-aikana eli viimeistään klo 16.15. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valituksen sisältö Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteella muutosta vaaditaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmä on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava.

Valituksen liitteet Valituskirjelmään on liitettävä

- ympäristöministeriön päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiamiehen valtakirja, mikäli valituksen on laatinut valittajan valtuuttama asiamies
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo toimitettu viranomaiselle.

Valituksen toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse, toimittaa lähetin välityksellä tai sähköpostilla. Valituskirjelmä on toimitettava niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Muutoksenhakijalta peritään korkeimmassa hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 204 euroa (1280/2005). Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettussa laissa (701/1993) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Korkeimman hallinto-oikeuden

postiosoite: PL 180, 00131 Helsinki

käyntiosoite: Unioninkatu 16, 00130 Helsinki

puhelinvaihe: 010 36 40200

telekopio: 010 36 40382

sähköpostiosoite: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Jos maksuvelvollinen katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, hän voi vaatia siihen oikaisua ympäristöministeriöltä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava ympäristöministeriölle (6) kuukauden kuluessa maksun määräämisestä.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite
- vaatimusmaksun muuttamiseksi
- oikaisuvaatimuksen perustelut

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän tai oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määräämisen perusteena oleva asiakirja alkupe-
räisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Ympäristöministeriön

postiosoite:	PL 35, 00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamon käyntiosoite:	Fabianinkatu 6 A, 00130 HELSINKI
puhelinvaihte:	020 490 100
telekopio:	(09) 1603 9320
sähköpostiosoite:	kirjaamo.ym@ymparisto.fi